

APAPOS si Iesu Karisito uri narsán ái Ioanes

Worwor táil

Kápgite lala talas suri pákánbung dáh er ái Ioanes a le páptai buk minái suri para talsai tan táit er ái Karisito a inngasi ur singin. Marán tám mánán di hol on ngo ái Ioanes a le i buk min pátum suri bet 95. I pákánbung er, ái Kaisar Domitian a kátlán adi Rom. Má ákte parai singin tan kálámul er a kátlán i di ngo, “Iau kamu Káláu, má iau á kamu Konom mul.” Marán á matananu di kis i tan balis erei a nagogon on i Rom, di ruruna i kán worwor má dik lu lotu uri narsán. Mái sár ái rung di lu mur i Karisito, kápte bul di lu lotu uri narsán tám long nagogon til Rom erei kabin di talas ngo a kes sár á Konom, ái Iesu Karisito Natun ái Káláu. Má ngorer matananu til Rom dik tangkabin arangrangas i rung di lu mur i Karisito, má bos tám ruruna dik áslai tilik arabilbiling (Apa 2:10, 2:13, 3:10, 6:9). Má kabin i ngorer, ái Ioanes dikte oboi má i rumán kamkabat i sim á Patimos, má iatung i sim erei ák le i buk minái.

Káplabin er ák le i buk min ái Ioanes a ngoromin. A kuluk ngo gita tur dik mai kángit ruruna má giták suka bámiái bos artohtoh, kabin i áwáwat i naul matmatngan pokon, ái Konom Iesu Karisito na ekesi suka bámia Satan tiklik mai kán bos tám toptop. On á buk minái a káng mai tan rakrakai án arangrangas káián ái Káláu

i pákánbung er na kabat pas rung di lu longoi sápkín. Ái sár ái Karisito a arakrakai i bos tám ruruna suri da tur dik mai kándi ruruna má mai kándi lain tatalen nák han pang i áwáwatin pákánbung suri ngorer ái Káláu na asosah i di. Má buk minái a kesi matngan sang alari tan lite buk. Buk minái a káng mai marán mámáhat, má marán tili di a arwat mai bos mámáhat i buk si Daniel. Tan mámáhat minái a ngorer i worwor artálár má a mon i sálán i di. Te á mámáhat sálán i di a tuan rakrakai, mái sár ngo káplabin a talas. Má a ngoromin á káplabin, ngo ái Káláu na sorsorliu sang. Má ngorer a kuluk ngo tan tám ruruna da tur dik mai kándi ruruna.

I mulán pákán on á buk minái, ái Ioanes a mák Iesu Karisito koner a apos tari táit minái ur singin. On á pákán 2-3, ái Karisito a akeng i ahit á boh tám ruruna idi Esiá ngo da tur dik i katbán artohtoh. Má on á pákán 4-5, ái Karisito a inngasi ngo ái Káláu a tuan kuluk pala má a pakta sorsorliu, má a ngorer mul ái Iesu Natun, koner di utngi mul ngo Sipsip. Má ái ái koner a bauri ahit á bulut (6:1–8:1) er a inngasi tan lala rogorogo. Arahrahi bulut a inngasi ahit á taur er a mon i tan lala arabilbiling on mul (8:2–11:19). Má namurwai tan táit minái, a mon i ahit á kuro a káng mai togor si Káláu (15:1–16:21). Ái Satan má rokoi má angagur án tám worwor tus má wák án sál mul, kápdate arwat suri da táu alari togor si Káláu (12:1–14:20, 17:1–19:5). Mái Karisito na kaleng suri na nagogon i tan tám sápkín (19:11–20:15), mái sár tan tám ruruna da sol uri hutngin naul bát má hutngin naul bim má dák liu áklis

(21:1-22:17).

Worwor talas

¹ Tan táit on á buk minái, ái Káláu a inngasi si Iesu Karisito suri ái Iesu na inngasi singin rung di lu murmur on. A longoi ngorer suri para tusi si di á tan táit erei páput má ngo na hut. Mái Iesu a tarwa palai kán kesi angelo ur singin kán toptop, ái Ioanes, suri inngasi tan táit minái. ² Má ái Ioanes a mákái tan táit erei má namur a lain para talsai tan táit no, ngorer i midán ái Káláu tiklik mai lain arbin a parai ái Iesu.

³ Ái koner a wásái buk minái suri da longrai i tan tám ruruna, na tuan kuluk pala! Má da tuan kuluk pala mul ái rung di lu longra pasi midán ái Káláu minái má dik lu taram on, kabin ákte páput má pákánbung suri tan táit no minái na tapam hut muswan!

Ái Ioanes a árár pasi tan tám ruruna

⁴ Á iau ái Ioanes iau árár pas gam á tan tám ruruna no on á ahit á malar ada i balis á Esiá. Artangan káián ái Káláu má kán arabálbál mul na kis narsá gam. Artangan má arabálbál er a tarwai ái Koner ákte mon til alhirá, mák mon onin, má namur mul na kis áklis má! Artangan má arabálbál na sosih mul tilami narsán ahit á tanián imi mátán táil i nián kiskis si Káláu, ⁵ má tilami narsán mul ái Iesu Karisito, koner a muswan mai arbin sur Káláu. Ái a mulán i di ái rung di aptur

---

1:1: Apa 22:6   **1:3:** Apa 22:7, 10   **1:4:** Kal 3:14-15; Apa 3:1, 4:5   **1:5:** Sak 89:27; Kol 1:18

alari minat, má ái a pakta sorliwi tan kabisit on á naul matmatngan pokon.

Parpara agas uri narsán kabin a mámna git mák asengsegeng pas git mai dárán sang alari kángit tan sápkín. ⁶ Má ákte obop git gitá kis án tám osmapak suri giták toptop káián ái Káláu Kákán, mái Káláu na kátlán i git. Parpara agas ur si Iesu Karisito koner a pakpakta sorliu áklis má a mon i kán rakrakai! A támin!

⁷ Mákái! Erei mái na hut mai kumlán meh meh, má mát git no á matananu on á naul matmatngan pokon na mákái! Ái rung di oboi uri minat mái rung di ubi, di no da mákái! Má tan kabinhun no da tinang suri! A támin!

⁸ Ái Káláu Konom a parai ngoromin, “Á iau á tangkabin má á iau á arahrahi!” A parai ngorer ái Koner ákte mon til alhirá, mák mon onin, má namur mul na kis áklis má, ái Koner a Rakrakai Sorsorliu!

Ái Ioanes a mák Karisito

⁹ Á iau Ioanes iau buh gam kabin git no git áslai á rangrangas erei a hut si di di kis i lolsit si Káláu, má kápte gita puplir. Á iau, dikte obop iau i kamkabat on á sim á Patimos kabin iau arbin mai midán ái Káláu má tan támin táit a inngasi ái Iesu. ¹⁰ Má i kesi bung, kesi Sade sang, iau main be, má Tanián ái Káláu a porta i iau má iang kis i kán rakrakai. Má iak longrai lala kaungán kes a ninir ngoro taur, má a worwor til namurwa iau ¹¹ mák parai ngoromin, “Una le páptai tan táit min

1:6: 1Pe 2:9; Apa 5:10, 20:6
24:30; Ioa 19:34-37; 1Te 4:17

1:7: Dan 7:13; Skr 12:10; Mat
1:8: Apa 21:6, 22:13

una mákái, má unák tarwai urada singin tan tám ruruna i ahit á malar minái:

malar á Epeso,
 má malar á Simerna,
 má malar á Pergamum,
 má malar á Taitira,
 má malar á Sardes,
 má malar á Piladelpia,
 má malar á Laodikia.”

¹² Iau longrai gororer má iak ilang suri mákái ngo ái sinih er a worwor. Iau mákái ahit i nián lam dikte longoi mai gol, ¹³ má iatung i katbán tan nián lam erei kesi páplun táit a ngoro kálámul a sámTUR. Ákte oboi lusán a dol ák pang i keken, má reureu mai reureu gol a kápti i bongbongon. ¹⁴ Má nihun a tuan bal ngoro kumlán meh meh, má aru mátán a kurkurem ngoro kurmen kámnah. ¹⁵ Aru keken a ngoro baras a tuan pilpil dikte sawi i kámnah má dik lala kono, má kaungán a ngoro irngán lala dan sal. ¹⁶ Má a top i ahit á mátmátiah mai limán mingin, má kesi tilik is a tuan inan i aru balsán no a so tili ngudun, má aur a pilpil ngoro talsán nas er a tuan talas taladeng.

¹⁷ Iau mákái gororer má iak pur dirtapul i narsán keken ngoro iakte mat, má káp iau te riut. Má kálámul er a oboi limán mingin i iau mák parai ngoromin,

“Koion una mátut. Á iau á tangkabin má á iau á arahrahi. ¹⁸ Á iau ái Koner iau lu tari liu,

---

1:13: Dan 7:13, 10:5   **1:14:** Ese 43:2; Dan 7:9, 10:6; Apa 2:18, 19:12   **1:16:** Eba 4:12; Apa 2:12, 19:15   **1:17:** Ais 44:6, 48:12; Apa 2:8, 22:13

má iak mat, má onin iau liu áklis, má ngorer iak top i ki uri minat má tarang án minat mul, má a mon i kak rakrakai suri aptur kalengnai rung dikte mat. ¹⁹ Una le páptai tan táit minái una mákái, ngorer i tan táit til onin má tan táit mul na tapam hut namur. ²⁰ Má sálán á ahit á mátmátiah er u mákái i limang má sálán á ahit á nián lam erei a ngoromin. Ahit á mátmátiah a tur suri tan angelo di ololoh i boh tám ruruna on i ahit á malar erei. Má ahit á nián lam a tur suri boh tám ruruna on á tan malar er.”

2

Worwor uri narsá di á tan tám ruruna til Epeso

¹ Má kálámul er a parai singing ngoromin,
 “Una le ur singin angelo a ololoh i boh tám ruruna i malar á Epeso má una parai ngoromin, ‘Á iau ái Koner iau top i ahit á mátmátiah mai limang minging má iau lu saliu i katbán ahit á nián lam gol erei, má iau iau tarwai worwor minái ur singim. ² Má iau parai ngo iau mánán i gam tan tám ruruna til Epeso ngo gamáte lu him kuluk má gamáte tur rakrakai má kápgamte puplir. Iau mánán ngo gamáte tari bah gam ur singin tan sápkín kálámul, ái rung er di parai ngo di tan apostolo, mái sár kápte. Gamáte tirtirwa i di má gamáte ser pasi kandi angagur. ³ Marán dikte mikmikwa gam má dikte tari rangrangas si gam kabin i iau, mái sár kápte gam puplir. Kamu tu talar sang mai him sár. ⁴ Mái sár ina para puri mát gam

ngoromin. Gamáte hol pala iau, má armámna a kis i bál gam tungu gam hutngin ruruna, onin a bokoh. ⁵ Gamáte lala pur má! Má ngorer a kuluk ngo gama hol pasi erei tungu gam lala mámna iau, má gamák tapriu kaleng sur iau mul, má gamák lu longoi ninas ngoro tungu gam hutngin ruruna. Mái sár ngo káp gama te tapriu alari kamu tan abulbul, ki ngorer ina han narsá gam má inak long palai kamu nián lam má gamák sák.

⁶ “Mái sár kesi lain táit mul gam longoi a ngoromin. Rung di lu mur i Nikolas, angagur án tám worwor tus erei, di tohoi suri da long pas gam suri gama mur i tan tatalen di lu longoi, mái sár káp gamte mur i di. A kuluk. Gamáte mikmikwai tatalen erei, má iau mul iau mikmikwai.

⁷ “Ái koner a nem ngo na talas má na mánán, ki na kis án alongra suri longrai táit Tanián a parai singin tan tám ruruna! Mái rung di sorsorliu, á iau ina amuswan tari si di suri da namnam i wán kubau án liu a kis i pokon si Káláu.’”

Worwor uri narsá di á tan tám ruruna til Simerna

⁸ Má kálámul er a parai mul singing ngoromin, “Una le ur singin angelo a ololoh i boh tám ruruna i malar á Simerna má una parai ngoromin, ‘Á iau á tangkabin má á iau á arahrahi, má iakte mat má iakte liu kaleng mul, má inái iau tarwai worwor minái ur singim.

⁹ Iau mánán i kamu taun má iau mánán ngo gam maris suri táit til main i naul bim. Ái sár suri tan táit án tanián, gam atur páptai marán má gam á konom má! Má iau mánán mul i tan sápkín worwor di atiutiu gam mai á tan kálámul er di parai ngo di á tan Iudáia muswan. Di kaiang pasi sár ngo á di á tan Iudáia ngorer matananu muswan si Káláu. Má kápte. Wa di káián ái Satan sár má dik lu taram singin! ¹⁰ Koion gama mátut suri tan rangrangas erei páput na hut uri gam. Mákái! Ái Satan na lu tohtoh gam, má ngorer te tili gam da buswa di uri kamkabat má da lu kis iatung arwat mai sángul á bung. Má a kuluk ngo gama muswan sur iau. Káksiai ngo da up gam, gama lu muswan pagas sur iau, má ngorer ina tari liu áklis si gam uri kamu arsupan.

¹¹ “Ái koner a nem ngo na talas má na mánán, ki na kis án alongra suri longrai táit Tanián a parai singin tan tám ruruna! Mái rung di sorsorliu, kápnate top i di á áruán minat, má ngorer kápnate buswa di uri pokon án kámnah áklis.’”

Worwor uri narsá di á tan tám ruruna til Pergamum

¹² Má kálámul er a parai mul singing ngoromin, “Una le ur singin angelo a ololoh i boh tám ruruna i malar á Pergamum má unák parai ngoromin, ‘Á iau ái Koner a mon i kak tilik is a tuan inan i aru balsán no, má iau tarwai

worwor minái ur singim. ¹³ Iau mánán ngo gam kis i malar erei ái Satan a lu kátlán, ái sár gam lu muswan sur iau má kápgamte hol palai kamu ruruna i iau i tan bos bungun rangrangas. Iau mánán ngo tungu ái rung erei ái Satan a kátlán i di, di han má dik long pas Antipas tili katbán i gam, koner a lu para aposoi kán ruruna i iau má a lu muswan sur iau. Áá, di long pasi ngorer má dik up bingi main i malar ái Satan a kátlán. Bung erei a lala rogorogo, mái sár kápgamte hol pala iau.

¹⁴ “A tuan kuluk taladeng á ngorer, rang buhang! Mái sár a mon mul i kak te mudán worwor ina para puri uri mát gam, a ngoromin. Gam hol pasi á arbin sur koner si Balam, be? Ái Balam a liu hirá, má a tangan Balak, kálámul pakta til Moap, mák para tari singin suri na lam bengtai matananu til Israel suri da lu longoi tan sápkín tatalen. A lam bengta di suri dik lu bop mai tan wák án sál má wák káián tan lite kálámul, má suri dik ani tan pinsán ololas erei rung til Moap dikte lotu mai uri narsán tan angagur án káláu. Ái Balam a longoi ngorer hirá, má onin a mon i te kálámul iatung i katbán i gam di lu mur i tatalen ngorer a mur on ái Balam, ¹⁵ má di á tan kálámul di mur i Nikolas, angagur án tám worwor tus erei. Onin di tohoi suri lam bengta gam suri gama longoi tan sápkín tatalen. ¹⁶ Gama hol kaleng má gamák tapriu alari tan sápkín tatalen erei! Ngo gama longoi ngorer, a kuluk. Mái sár ngo kápte, ki ina

sangar i han uratung suri ina arup mam rung er mai kak tilik is a so tili ngudung.

17 “Ái koner a nem ngo na talas má na mánán, ki na kis án alongra suri longrai táit Tanián a parai singin tan tám ruruna! Má koner a sorsorliu, á iau ina tari singin á mana er a kis punam onin. Ái koner a sorsorliu na ani má nák arakrakai on. Má táit mul ina tari singin, kesi hat a bal. Ina mulán sir páptai i hat erei á hutngin ngisán iakte tar ngisán mai, má kápte kes mul na mánán on, ái koner masik sár á ngisán erei. Ina longoi mam di no keskeskes ái rung di sorsorliu.’ ”

Worwor uri narsá di á tan tám ruruna til Taitira

18 Má kálámul er a parai mul singing ngoromin, “Una le ur singin angelo a ololoh i boh tám ruruna i malar á Taitira má unák parai ngoromin, ‘Á iau Natun ái Káláu má aru matang a kurkurem ngoro kurmen kámnah, má aru kiking a ngoro baras a tuan pilpilpil dikte sawi i kámnah má dik lala konoí, má iau ái Koner iau tarwai worwor minái ur singim. 19 Iau mánán ngo gamáte lu him kuluk, má iau mánán ngo gam káng mai armámna má mai kamu ruruna i iau, ngorer gam lu mánán i artangan má gam lu tur rakrakai má kápgamte lu puplir. Má iau mánán ngo tan táit erei gam lu longoi onin a lala marán sorliwi kamu him tungu gam hutngin ruruna.

2:17: Kal 16:4, 14-15, 33-34; Ais 62:2; Ioa 6:48-50

2:18: Apa

1:14-15

20 “A tuan kuluk taladeng á ngorer, rang buhang! Mái sár ina para puri mát gam ngoromin. Ái Iesebel, wák erei i katbán i gam, a kiang pasi ngo a lu parai worwor muswan si Káláu, mái sár a lam bengtai kak matananu suri dik lu longoi tan sápkín tatalen. A lam bengta di suri dik ani tan pinsán ololas dikte lotu mai uri narsán tan angagur án káláu, má suri dik lu bop mai tan wák án sál má wák káián lite kálámul. Gam mánán ngo tan táit er a lu aratintin mai kápate nokwan. Áá, gam talas suri ngorer, mái sár kápgamte long palai á wák erei. 21 Támin iakte kis monai wák er suri na ilang alari kán tan sápkín a lu longoi, ái sár kápate lu hol kaleng. 22 Má ngorer ina tari rangrangas singin má na sasam. Mái rung di lu longoi sápkín tiklik mai á wák er, da áslai lala rangrangas mul ngo kápdate tapriu alari matngan ninas erei. 23 Má rang natun á wák erei, ina up bing di dák mat. Má ngorer tan boh tám ruruna da mák ilmi ngo á iau á tám mánán uri tan táit no a kis imi bál kálámul má tan táit mul a kis i kán hol, má ina tari rangrangas singin keskeskesá kálámul na arwat mai ninsin sang.

24 “Mái sár te tili gam almain i malar á Taitira, kápgamte lu mur i matngan aratintin erei, má ngorer kápgamte mánán pasi tan táit di utngi ngo tan holhol kodong si Satan. A kuluk. Má káp ina te para te táit mul suri gama longoi á gam erei kápgamte lu mur i matngan aratintin

er. ²⁵ Iau parai ngoromin sár ngo gama tur rakrakai mai ruruna er gamáte top on pang i bung ngo ina tapam hut narsá gam. ²⁶⁻²⁷ Má rung di sorsorliu má dik long arwat pasi á him iakte tari si di, ngo da longoi pang i arahrahi, ái rung erei ina tari si di á matngan nokwan ái Kang ákte tari singing. Áá, ina tari nokwan si di ngorer suri da kátlán i matananu tili naul matmatngan pokon, ái rung er di ngákngák i Káláu. Da kátlán i bos tám ngákngák erei má da long sáksákna di dák sák ngorer i kuro di sá aposoi mai kuir kuil. ²⁸ Má ina tari mul á mátál án arasa si di uri inngasi kándi sorsorliu.

²⁹ “Ái koner a nem ngo na talas má na mánán, ki na kis án alongra suri longrai táit Tanián a parai singin tan tám ruruna!”

3

Worwor uri narsá di á tan tám ruruna til Sardes

¹ Má kálámul er a parai mul singing ngoromin, “Una le ur singin angelo a ololoh i boh tám ruruna i malar á Sardes má una parai ngoromin, ‘Á iau ái Koner iau kátlán i ahit á tanián di kis án toptop si Káláu, má iau top i ahit á mátmátiah mai limang minging. Á iau iau tarwai worwor minái ur singim ngoromin. Iau mánán ngo gamáte lu him kuluk má ngo di lu utung gam mai rung tanián i di a liu sang. Má sár kápate nokwan kabin tanián i gam ákte mat má. ² Iakte mákái ngo kamu liu kápate kuluk artálár mai

nemnem si Káláu. Má pasi á ngorer, gama pán gamák aptur má gamák arakrakai i kamu ninas a kuluk na mák ekesi mat no má. ³ Ngorer gama hol páptai tan táit gamáte longrai má gamáte aratintin mai. Gama hol páptai ngorer má gama taram on, má ngorer gama ilang alari kamu tan sápkín tatalen. Máí sár ngo káp gama te lu longoi ngoro minái iau parai, ki ina hut asodar i gam ngorer a lu hut ngoi i tám siksikip, má kápte gama mánán i pákánbung gama mák iau on.

⁴ “Má te tili katbán i gam i malar á Sardes kápte a dur i taniá di, má ngorer di nokwan arwat suri da oboi mermer a bal má a talas, má gima lu saliu tiklik.

⁵ “Mái rung di sorsorliu, ina oboi kándi mermer a bal, má ngis di káp ina te pah palai alari buk án liu, má namur ina para talsa rung erei i mátán táil ái Kakang má kán tan angelo mul ngo rung erei kaiak sang. ⁶ Ái koner a nem ngo na talas má na mánán, ki na kis án alongra suri longrai táit Tanián a parai singin tan tám ruruna!”

Worwor uri narsá di á tan tám ruruna til Piladelpia

⁷ Má kálámul er a parai mul singing ngoromin, “Una le ur singin angelo a ololoh i boh tám ruruna i malar á Piladelpia má una parai ngoromin, ‘Ái Koner a tarwai worwor minái ur singim a parai ngo: Á iau ái Koner a pilpil má

a muswan, má iau kálámul pakta tili gegen si Dewit er kabisit má iak tur kelsen. Ngo iau pasbat i mátán sál, kápte kes a arwat suri na batbat kalengnai. Má ngo iau batbat, kápte kes a arwat suri na pasbat on. ⁸ Iau mánán i gam tan tám ruruna til Piladelpia ngo gamáte him kuluk. Kamu rakrakai a tu gengen sáksák sár, ái sár gamáte mur arwat pasi kak worwor má kápgamte lu arkawar pala iau. Kápte. Gam lu muswan sur iau sang. Mákái! Iakte pasbat i mátán sál er táilna gam, má kápte kes a arwat ngo na batbat kaleng on. ⁹ Longrai be! Gam mánán i rung erei di kaiang pasi ngo di á tan Iudáia ngorer matananu muswan si Káláu, mái sár kápte. Di ái rung di longra pasi arardos si Satan sár má dik lu taram on. Ái rung erei ina pus kábul i di suri da pur dirtapul i mátán táil i gam á tan tám ruruna til Piladelpia, má ngorer da mák ilmi ngo a mon i kak lala armámna uri narsá gam. ¹⁰ Tilik rogorogo na hut uri naul matmatngan pokon suri tohoi matananu no on á naul bim, má marán da sák i pákánbung erei. Mái sár á gam, ina ololoh i gam má kebepta gam i pákánbung er kabin gamáte bálgugus pasi kak worwor iakte parai suri gama tur rakrakai má koion gama puplir. Gamáte mur arwat pasi kak worwor erei, má ngorer á iau ina ababah kalar gam i pákánbung án rogorogo. ¹¹ Páput má, má inak hut! Má ngorer gama tur rakrakai mai ruruna i iau suri gama káp sonri kamu arul.

12 “Ái koner a sorsorliu, á iau ina atri ná k ngoro toros i rumán osmapak káián ái kang Káláu má na lu ekesi kis má iatung. Má ina sir páptai on á kálámul erei á ngisán ái kang Káláu, má ngisán hutngin bimán rum á Ierusalem er na hut sosih tilami si Káláu, má ina le on mul i hutngin ngisang á iau. 13 Ái koner a nem ngo na talas má na mánán, ki na kis án alongra suri longrai táit Tanián a parai singin tan tám ruruna!’”

Worwor uri narsá di á tan tám ruruna til Laodikia

14 Má kálámul er a parai mul singin ngoromin, “Una le ur singin angelo a ololoh i boh tám ruruna i malar á Laodikia má una parai ngoromin, ‘Ái Koner a tarwai worwor minái ur singim a parai ngo: Á iau ái Koner iau lu muswan mai kak him án apapos má kak apapos a támin. Tan táit no ái Káláu a aksimi, á iau á káplabin má ái Káláu a longoi mai limang. 15-16 Iau mánán i kamu matngan him. Gam ruruna, mái sár kápate rakrakai á kamu ruruna má kamu him mul. Gam kálik lu him sár má kápate rakrakai á kamu him. Gam ngorer i dan a tuntun. Kápate a lala gáwár má kápate a lala málmálas mul. Má iau nem ngo gama ilwa pasi sál suri gama gáwár ngo gama málmálas. Ái sár kápgamte longoi ngorer, má ngorer ina mumka pala gam tili ngudung! 17 Gam lu parai ngo gam á tan konom má kápgamte sáhár. Mái sár gam

3:12: Ais 62:2, 65:15; Apa 14:1, 1:2

3:15-16: Rom 12:11

3:17: Luk 12:21; 1Ko 4:8

ngul! Kápte gam mák ilam gam ngo gam lala sák má gam lala maris. Áá, gam maris má gam tolonglong má gam rau. ¹⁸ Má ngorer iau para talsai si gam ngo gama hul pasi singing á gol muswan suri gama tiling konom muswan. Má gama hul pasi mul i mermer a bal suri boroi kamu tolonglong má te marasin uri mát gam suri gama lu mákmák kuluk. ¹⁹ Iau wor uri gam ngorer má iak tari rangrangas si gam kápkabin i kak tilik armámna uri narsá gam. Ngorer má gama tungai rakrakai má gamák tapriu alari kamu tan sápin tatalen.

²⁰ “Mákái! Iau lu sámur i mátán sál má iak lu pinpidir. Má ngo kes a longrai kaungang má ák pasbat pas iau, á iau ina kusak urami kán rum má giurák lu kis má giurák lu namnam tiklik. ²¹ Mái rung di sorsorliu, á iau ina obop di suri dák lu kis tiklik mam iau i pákánbung ina sukis i kang kiskis án kabisit. Áá, ina longoi mam di ngorer ái Káláu ákte longoi mam iau. Á iau iakte sorliu má, má ngorer ái Káláu a long pas iau, má onin giur lu kis tiklik i kán kiskis án kabisit. ²² Ái koner a nem ngo na talas má na mánán, ki na kis án alongra suri longrai táit Tanián a parai singin tan tám ruruna!’ ”

4

Nián kiskis án kabisit iamuni naul bát

¹ Má namur iau mákmák mul má iak mákái kesá táit bul. Iau mákái kesi mátán sál iamuni naul bát

---

3:18: Ais 55:1   **3:19:** 1Ko 11:32; Eba 12:6; Apa 2:5   **3:20:** Ioa 14:23   **4:1:** Apa 1:1, 10

ákte pasbat. Má iak longrai kaungán kes a tang ngoro taur, ái koner sár iakte longrai a worwor ur singing nengen. Iau longrai a parai ngoromin singing, “Lákám be ur main, inak para tari singim á tan táit na hut namur.” ² Má káp melek sár má Tanián ái Káláu a top i iau mák long pas iau urami sang, má iak mákái kesi kiskis án kabisit mamuni naul bát má kes a sukis iatung on. ³ Ái koner a sukis iatung on a pilpilpil mai talas a mirik má a mákráu. Má kulbarat a kalang kalang a tur kauli kán nián kis erei. ⁴ Má iatung aririu kári kiskis er, aru i sángul mai ahat á kiskis a kis, má aru i sángul mai ahat á kálámul pakta di kis on. Má tan kálámul pakta erei dikte oboi mermer a bal má lain pákpákur di longoi mai gol. ⁵ Má tilatung i nián kabisit er iau mákái talsán pil a soso kerem má iak longrai pár má tilik babaus mul. Má iak mákái ahit á dák ákte talas má a márám pagas iatung i mátán táil i nián kabisit, má tan dák erei di á ahit á tanián di kis án toptop si Káláu. ⁶ Má iatung i mátán táil i nián kabisit er, pokon a ngoro lontas dikte longoi mai galas arwat suri mákmák utliu. A tuan pilpilpil má a tuan talas.

Má tili ahat á risán nián kabisit, ahat á liuán táit sang di kis, mák lala marán i mát dihat. Áá, mát dihat erei ákte bonta noi kápán páplun i dihat, te tili táil i di má te tilanang namur. ⁷ Má kesi tur dihat erei a mák ngoro laion, má kes a mák ngoro bulumakau, má kes a mon i aur ngoro aur kálámul sang, má kesi tur dihat a ngoro tárgau a

---

4:2: Ais 6:1   **4:3:** Ese 1:28   **4:4:** Apa 3:18   **4:5:** Ese 1:13;
Skr 4:2; Apa 1:4, 8:5, 11:19, 16:18   **4:6:** Ese 1:5-10, 22, 10:14

roh. ⁸ Má keskeskes i dihat awon á bábán sang, má mát di a bonta noi kápán páplun i dihat. Má bosbos pákán nas má bosbos pákán libung, kándi tu ekesi saksak má ngoromin,

“A pilpil! A pilpil!

A pilpil ái Káláu Konom, Tám Rakrakai Sor-sorliu!

Ái Koner ákte mon til alhirá,

mák mon onin,

má namur mul na kis áklis má!”

⁹ Ahat á liuán táit erei kandi talar suri saksak uri narsán ái Koner a kis i nián kabisit má a liu áklis. Di lu saksak uri narsán ngorer mai tan saksak án parpara agas, má mai saksak suri parai ngo a mon i kán tilik rakrakai, má mai saksak suri ot kuluk uri narsán suri tan táit a longoi. Má ngo di lu saksak ngorer, ¹⁰ aru i sángul mai ahat á kálámul pakta erei di lu pur dirtapul i mátán táil ái Koner a sukis i nián kabisit, ái Koner a liu áklis sang, má dik lu lotu uri narsán. Dik lu longoi ngorer má dik lu long palai kandi tan pákpákur gol má dik lu obop páksi narsán keken ái Koner a sukis iatung, ki dik lu saksak má dik parai ngoromin,

¹¹ “Kángim Konom má kángim Káláu,

ukte mur arwat pasi kam nemnem sang

má ngorer ukte aksim páksi tan táit no.

Ukte aksimi tan táit no a kis,

má ngorer a artálár suri gima saksak án

parpara agas uri narsam,

má suri gima árnga iáu

má para agasi kam tilik mermer má kam rakrakai!”

5

Pákán ram dikte bulut páptai

¹ Má iau mákmák má iak mák Koner a kis i kiskis án kabisit a top i kesi pákán ram mai limán mingin. Pákán ram erei dikte le on i aru balsán no má dikte pinlusái má dik atam páptai mai ahit á bulut. ² Má iau mákái kesi angelo a tikai i mingin, má angelo erei a lala worwor mák gálta di iatung ngo, “Sinih alatung a mon i kán nokwan arwat ngo na aposoi bulut min má nák pálásí pákán ram?” ³ Dik longrai ngorer, mái sár kápte kes a arwat suri ngo na pálásí pákán ram erei. Kápte kes ami naul bát, má kápte kes adi naul bim, má kápte kes adi sang i pokon án minat a arwat suri na pálásí pákán ram erei má nák wásái worwor. ⁴ Má iau mákái ngorer má iak lala tang kabin kápte kes a arwat suri na pálásí pákán ram erei má nák wásái. ⁵ Má namur kes tili di á tan kálámul pakta erei a parai singing ngo, “Kái á tang! Mákái! A mon á kálámul alatung be a artálár suri na aposoi ahit á bulut má nák pálásí á pákán ram, kabin ái ákte sorliu má ákte suka bámiyai kán tan kurtara. Ái ái Koner tili kabinhun si Iuda, kálámul a tuan rakrakai taladeng ngoro laion sang, má di utngi mul mai Natun ái Dewit.”

⁶ Má namur iak mákái kesi Sipsip a mák ngoro dikte ubi má ákte mat, ái sár a liu be má a sám tur iatung i risán nián kabisit, má ahat i liuán táit

---

5:1: Ais 29:11; Ese 2:9-10   **5:5:** Tgk 49:9; Ais 11:1, 10; Apa 22:16   **5:6:** Skr 4:10; Ioa 1:36; Apa 13:8

erei má tan kálámul pakta di kis kauli. Má Sipsip erei a mon i ahit á komon má ahit á mátán mul. Má tan mátán erei, di á ahit á tanián di kis án toptop si Káláu, mái Káláu ákte tarwa di uri naul matmatngan pokon no. ⁷ Sipsip erei a han mák long pasi á pákán ram erei tili limán mingin ái Koner a sukis i nián kabisit. ⁸ A longoi ngorer má ahat á liuán táit má aru i sángul mai ahat á kálámul pakta di no di pur dirtapul i mátán táil ái Sipsip. Di no a mon i kandi tan gita má kandi tan kuro gol a káng mai lom a tomtom. Má tan kuro lom a tomtom erei, ái á bos sung káián tan tám ruruna. ⁹ Má tan liuán táit má tan kálámul pakta di saki kesi hutngin saksak ur singin Sipsip a parai ngoromin,

“Á iáu a mon i kam nokwan
 artálár ngo una aposoi bulut
 má unák pálásí á pákán ram,
 kabin dikte up iáu má ukte mat.

Má dáram erei ákte hul aliu pasi matananu
 tili bos mát
 má bos worwor
 má bos kabinhun no keskeskes ur káián ái
 Káláu.

¹⁰ Ukte hul aliu pas di ngorer
 má ukte obop di
 suri ding kis án tám osmapak
 má toptop káián ái Konom kángit Káláu,
 má namur da kátlán i naul bim.”

¹¹ Má namur iau mákmák mul má iak mákái tan angelo. Di lala marán taladeng, marán i arrip

5:8: Sak 141:2; Apa 8:3-4   **5:9:** Sak 33:3, 40:3, 96:1, 98:1

5:10: Kal 19:6; Ais 61:6; Apa 1:6, 20:6   **5:11:** Dan 7:10; Eba 12:22

sang, má kápte arwat ngo ina wás di. Di sám tur iatung kauli nián kabisit má ahat á liuán táit má tan kálámul pakta. Má iau longrai tan angelo ¹² di saksak urami bát sang ngoromin,

“Ái Sipsip dikte ubi,

ái a artálár suri gita parpara agas uri narsán,
kabin ái a tiling konom taladeng.

A tikai i mingin

má a tám mánán
má a rakrakai sorsorliu!

Gita sángwái ngisán

kabin káián á minmáir má gita rumrum on!”

¹³ Má iak longrai tan táit no a liu on á naul bim má on á naul bát, má tan táit on á pokon án minat má tan táit tili lontas mul, di no dik saki saksak ngoromin,

“Parpara agas uri narsán ái Koner a kis i nián kabisit

má uri narsán Sipsip!

Gima lu ekesi para agas diar áklis

má gima sángwái ngis diar,

kabin diar pakta sorsorliu

má diar rakrakai taladeng!”

¹⁴ Má ahat á liuán táit di parai ngo, “A támin muswan!” Má tan kálámul pakta di pur dirtapul má dik lotu uri narsá diar.

6

Sipsip a baur kusi awon á bulut tili pákán ram

¹ Má namur iau mákái Sipsip a han mák baur kusi mulán bulut iatung i pákán ram. Má kes tili di á ahat á liuán táit a mákái ngorer má ák bin

urami sang mai kaungán a ngorer i kaungán pár má a parai ngo, “Lákám be!” ² Má iak mákmák má iak mákái kesi hos a bal má kesi kálámul a kis on. Má kálámul erei a top i unan má dik tari pákpákur kán kabisit singin, má a lu hanhan uri naul matmatngan pokon mai kán tilik rakrakai suri na sorliu i taul arup.

³ Má Sipsip a baur kusi áruán bulut, má ngorer kes tili di á tan liuán táit a bin ngo, “Lákám!” ⁴ Má kesi hos mul a hut, má hos erei a tuan mirik sang. Má kálámul a kis on a top i kesi tilik is má a atur páptai rakrakai suri na long palai moloh alari naul matmatngan pokon, suri matananu da lu arup arliu i di sang má dák lu up bingi marán má dák mat.

⁵ Má namur Sipsip a baur kusi átuil bulut, má ngorer átuil liuán táit erei a bin ngo, “Lákám!” Má iau mákmák má iak mákái kesi hos a niár, má kálámul a kis on a top i sikel. ⁶ Má namur iau longrai irngán táit a ngoro kaungán kálámul a worwor tili katbán ahat i liuán táit erei má a parai ngoromin, “Na lala taul itol sang, má da huli mudán balbal mai pirán tabal di top on tili kesi bungán him sár, má da buswai lala pirán tabal uri hul pasi mudán namnam sár. Da lala sák sang suri balbal, mái sár koion una long sáksáknai tan numán wain má bos aun lowo!”

⁷ Má namur Sipsip a baur kusi atatin bulut, má ngorer atatin liuán táit a bin ngo, “Lákám!” ⁸ Io, iak mákmák má iak mákái kesi hos bul a makmaksin ngo na bal sang, má kálámul a kis on di tar ngisán ngo Minat. Má kes a lu murmur on,

ngisán ngo Tarang án Minat. Má a mon i kándiar rakra kai suri diara tam purwai kálámul no tili naul matmatngan pokon ná k hat on, ahat á boh on á tan kálámul tili naul matmatngan pokon. Má matananu tili kesá boh diara up bing di no. Te tili boh sang erei, diara up bing di mai is. Má te mul tili boh sang erei, diara oboi taul itol uri di dák mat. Má te mul tili di da mat mai sasam. Má te tili di, rokoi na ngas bing di.

⁹ Má Sipsip a han má k baur kusi álimán bulut erei, má ngorer iak má kái tanián i di á i rung dikte mat kunán kándi ruruna i pinpidan si Káláu má dikte lu arbin mai. Tanián á i rung er di kis i risán nián osmapak ¹⁰ má dik bin mai lala kaungán i di ngoromin, “Konom Sorsorliu, á iáu pilpil má iáu á muswan! Te na is á bet mul una kis án armona? Una lu sangar suri nagogon i rung idi naul bim er di up bing gim má una arangrangas i di!” ¹¹ Má i Káláu a longrai ngorer má a tari lusán a bal si di keskeskes, má a parai si di suri da aunges i án mudán pá kánbung sár be. Da longoi ngorer mona te rang buh di, tan te toptop mul si Káláu, suri di mul da mat kunán worwor si Káláu, kabin á i Káláu ákte utung páksi má mát i kán tan toptop da mat ngorer. Má i rung er di monai sár má i má mát no na kunlán, má namur á i Káláu na kosoi dár di.

¹² Má namur Sipsip a baur kusi kesi bulut mul, má k hut i kesi tiling kunkun, má nas á k niár sang ngoro ákiláng kán mokos má k mirik i kalang ngoro dár. ¹³ Tan má tmátiah dik lu purpur uradi bim ngorer i pailán wán tawan a gunra palai i

---

6:11: Apa 7:9, 13, 19:14   **6:12:** Mat 24:29; Apo 2:20; Apa 8:12, 11:13, 16:18   **6:13:** Ais 34:4

tiling kihkih. ¹⁴ Má naul bát a lu pahpah ngoro kesi pákán ram dikte pinlusái, má tiling kunkun a gunrai tan pungpung má tan sim mul mák gun pala di alari nián i di. ¹⁵ Má tan kabisit má tan tám nagogon uri tan balis no on á naul matmatngan pokon, di mákái ngorer má dik táu urami tan pungpung suri da lu punpunam i tan mátán hat má i lalin tan hám. Má kápte ngo di masuk di táu, wa tan kálámul no on á naul bim di longoi ngorer. Tan konom má tan kálámul pakta má tan toptop mul, di no di táu má dik punpunam. ¹⁶ Má dik tungai bin má sung ur singin tan pungpung má tan hat erei ngoromin, “Gama pur urami iátin i gim suri punam gim alari mátán ái Koner a kis i nián kabisit má alari kán togor ái Sipsip, diara káp mák gim sang! ¹⁷ Ákte hut má i kándiar bungun togor má tilik lala rogorogo, má diara arangrangas i gim, má kápte kes a arwat suri na katkatang pang i bung ngo na rah!”

7

Di akiláng i tan toptop si Káláu

¹ Má namur iau mákái ahat i angelo dihat sámTUR i ahat i goson naul bim, má dihat pam páptai ahat á mátán kihkih na káp husai naul bim má na káp aptur i lontas má na káp kihngai kubau. ² Má ái Káláu ákte tari si rugat er á rakrakai suri dihata long sáksáknai bim má lontas mul. Má namur iau mákái kesi angelo mul a

---

6:14: Apa 16:20   **6:15:** Ais 2:10, 19, 21   **6:16:** Luk 23:30

6:17: Ioe 2:11; Mal 3:2   **7:1:** Ier 49:36; Dan 7:2

hut tilamunang i mátán taubar má a top i táit án akiláng uri akiláng i kán matananu ái Káláu koner a liu áklis. Má angelo er a lala bin uri narsán ahat á angelo ³ mák parai si di ngo, “Kái be gama long bengtai á bim má lontas má tan kubau. Nanai be suri gima akiláng i tan toptop káián ái kángit Káláu iatung i páspásán ar di, má namur gama longoi kamu him erei.”

⁴ Má iak longrai di parai mámát i matananu di akiláng i di a arwat mai kesi mar mai ahat i sángul mai ahat i arip á kálámul (144,000). Di lala marán má di páng tili sángul mai aru no á mát til Israel, má dik timla di ngoromin. Keskeskesá mát di akiláng i sángul mai aru i arip á kálámul til on.

⁵ Di akiláng i sángul mai aru i arip (12,000) tili mát si Iuda,
 má di akiláng i sángul mai aru i arip tili mát si Ruben,
 má sángul mai aru i arip di akiláng on tili mát si Gat.

⁶ Di akiláng i sángul mai aru i arip tili mát si Aser,
 má di akiláng i sángul mai aru i arip tili mát si Napitali,
 má sángul mai aru i arip di akiláng on tili mát si Manase.

⁷ Di akiláng i sángul mai aru i arip tili mát si Simion,
 má di akiláng i sángul mai aru i arip tili mát si Lewi,
 má sángul mai aru i arip di akiláng on tili mát si Isikar.

8 Di akiláng i sángul mai aru i arip tili mát si Sebulon,
 má di akiláng i sángul mai aru i arip tili mát si Iosep,
 má sángul mai aru i arip di akiláng on tili mát si Benjamin.

Tilik morongnau imi bát

9 Má namur iau mákmák má iak mákái tilik lala matananu di lala marán taladeng sang, má kápte kes a arwat ngo na wás di. Mái rung erei tili bos mát má bos worwor má bos kabinhun no keskeskes on á naul matmatngan pokon. Dikte oboi lusán i di a bal má dik top i rákán báibái má dik sámTUR iatung i mátán táil i nián kiskis án kabisit má i mátán táil ái Sipsip, ¹⁰ má dik lu bin mai lala kaungán i di ngoromin,
 “Parpara agas uri narsán ái Káláu,
     koner a lu kis i nián kabisit,
 má uri narsán ái Sipsip mul,
     kabin diar asengsegeng pas gim tili lolon rangrangas!”

¹¹ Má tan angelo no di sámTUR iatung kauli nián kiskis án kabisit má tan kálámul pakta má ahat i liuán táit. Má namur tan angelo di pur dirtapul i mátán táil i nián kabisit má dik lotu uri narsán ái Káláu, ¹² má dik parai ngoromin,
 “A támin muswan!
 Parpara agas uri narsán kángit Káláu,
     a tikai mingin
     má a tám mánán
     má a rakrakai sorsorliu!
 Gita sángwái ngisán kabin ái a tuan songap,

má gita rumrum on!
 Gita ot kuluk uri narsán suri tan táit a longoi!
 Parpara agas áklis uri narsán má kápnate rah!
 A támin!”

¹³ Má namur kes tili di á tan kálámul pakta a gálta iau ngo, “Be, u mánán ngo di tara dáh imunang dikte oboi lusán i di a bal, má di han til ái?” ¹⁴ Má iau kosoi ngoromin, “Auh, káp iau te mánán, konom. Á iáu sang u mánán.” Má ngorer a parai singing ngo,

“Matanano munang dikte kis i tilik rogorogo a hut má ákte rah má, má ngorer uk mák di mainái. Dikte gorsai lusán i di mai dárán ái Sipsip, má ngorer ák tuan bal mái lusán i di. ¹⁵ Má ngorer di sámatur i mátán táil i nián kabisit káián ái Káláu suri da kis án tám osmapak má da toptop singin i bos pákán nas má i bos pákán libung no. Mái Koner a kis i nián kabisit na lu kis tiklik mam di má nák lu bahbah kalar di. ¹⁶ Kápdate matpám má kápdate sák suri dan. Nas kápnate kekta di, má matngan kihkih er a málmálas kápnate málas di. ¹⁷ A kabin ái Sipsip er a sámatur iatung i katbán nián kabisit, ái sang na tám ololoh kándi má na lu lam di uri tan mátán upup káp a tini más. Má ái Káláu na salus pala noi tan luih mát di, má kápte tinang má rangrang da áslai mul.”

8

Sipsip a baur kusi arahrahi bulut

7:14: Dan 12:1; Mat 24:21
 Ais 25:8; Apa 21:4

7:16: Ais 49:10

7:17: Sak 23:2;

¹ Má namur Sipsip a baur kusi arahrahi bulut, má tan táit no ami naul bát a matau. Kápte kesi táit a ororok má kápte kesi kálámul a wor arwat mai tingnán awa sang. ² Má namur iau mákái ahit á angelo erei di lu tur i narsán ái Káláu. Má kes sang a han mai ahit á taur mák tari singin ahit á angelo erei.

³ Má kesi angelo mul a han mák sám tur iatung i risán nián osmapak. Nián osmapak er a tur i mátán táil i nián kabisit si Káláu. Má angelo erei a top i kuro gol uri osoi lom a tomtom. Má kes bul a tari lala marán lom singin suri nák osoi, má ngorer tomtomon lom má sung káián bos tám ruruna na han tiklik urami narsán ái Káláu. ⁴ Má sahván tomtomon lom a ngauh urami mátán táil ái Káláu tili limán angelo er tiklik mai sung káián matanenu si Káláu. ⁵ Má namur angelo erei a long pasi tan kahlár tili nián osmapak mák dungi iatung i kuro lom, má namur a sápkai kuro er uradi naul bim. A longoi ngorer má ák hut i pár mák pil máng kunkun má ák lala ninir.

Ahat á angelo di husi taur

⁶ Io, má ahit á angelo erei di top i ahit á taur, di eran má suri da husi kandi tan taur.

⁷ Koner mulán angelo a husi kán taur, má dár má ais a ardolat mai kámnah mák pur ngoro ráin tilamuni uradi bim, mák bam no i kesi tilik risán bim. Tan kubau no on á risán bim erei a bam má tan boson ur mul.

8:3: Kal 30:1-3; Apa 5:8   **8:5:** Kal 19:16-19; Him 16:12; Apa 11:19, 16:18   **8:7:** Kal 9:23-26; Ese 38:22; Ioe 2:30

⁸ Má namur kono áruán angelo a husi kán taur, má kesi táit a ngoro tilik ukung a kurkurem a pur uradi lontas. Má tiling kuir lontas a pukdai ák dár má, ⁹ má tan táit no di liu on á kuir lontas er di mat, má tan mon di rut tangrai kuir erei dik sák no.

¹⁰ Io, kono átuil angelo a husi kán taur, má tilik mátmátiah a kurkurem ngoro dák a pur tilami bát uri lala risán dan má uri tan mátán upup. ¹¹ Má ngisán mátmátiah erei di utngi ngo Maptal, má a long sáksáknai lala risán dan ák maptal sang, má marán di ngin on má dik mat.

¹² Má namur atatin angelo a husi kán taur, má nas má kalang má tan mátmátiah ding kálik sák sár, suri ngorer talsán i di kápte a ngoro tungu. Turpasi i bung erei, kápate dol á pákán nas má pákán libung mul, a ngoro dikte put aruái. A ngoro dikte kuti pákán nas uri atul á kuir sang, má pákán libung mul ngoi. Aru i kuir pákán nas a pos á nas on, mái sár kesi kuir pákán nas sang a tu kuron pagas. Má libung a ngorer mul. Aru i kuir pákán libung, kalang má mátmátiah a talas, mái sár kesi kuir pákán libung sang kápte, a kuron no.

¹³ Má namur iau mákmák má iak mákái kesi tárgau alamuni sang, má iak longrai tárgau erei a parai mai lala kaungán ngoromin, “Wái, a tuan sák! A tuan sák taladeng! Ákte kálik lu sák á tungu di husi ahat á taur, ái sár na lala sák taladeng sang namur ngo da husi atul á taur er besang. Matananu di kis i naul bim i pákánbung erei, na

lala sák uri narsá di. U, a tuan sák! A tuan sák taladeng!”

9

Álimán angelo a husi taur

¹ Má namur álimán angelo er a husi kán taur, má iak mákái kesi mátmátiah a pur tilamuni armongoh uradi bim, má kes a tari singin á ki uri pasbat i mátsálán tinkas án kamkabat. ² Má mátmátiah erei a top i ki mák han pasbat i mátán sál er, má lala sauh a so tili tinkas ngoro sahwán lala kámnah mák abahang noi talsán nas má armongoh. ³ Má tilatung i sauh, marán sikiu a soura má dik han roh kis adi bim. Ái Káláu ákte tari rakrakai si di dik ngoro mákál, ⁴ mái sár a parai si di ngo koion da long sáksáknai tan ur má tan kubau. Da tu arat sáksáknai matananu sár kápte a mon i akiláng si Káláu iatung i ar di. ⁵ Mái Káláu a tur kári tan sikiu er suri koion da up bingi matananu er, da tu arangrangas i di sár arwat mai alim á kalang. Má kándi matngan ararat á tan sikiu er a ngoro rangrang kes a áslai ngo ákte árti á mákál. ⁶ Má matananu er da áslai ngorer má na lala ngoi i bál di suri ngo da mat. A ngoro di lu ser suri minat, mái sár minat na táu alar di.

⁷ Tan sikiu erei a mák ngoro hos dikte eran on suri da han suri arup. Iatung i lul di tan pákpákur gol, má ar di a ngoro aur kálámul. ⁸ Nih di a ngoro nihun wák, má ngis di a ngoro ngisán laion

sang. ⁹ Dikte boroi bongbongon i di mai sepen aen, má irngán bábán i di a tang ngoro marán karis tan hos di talkai suri arup. ¹⁰ Má tabun tan sikiu er a ngoro tabun mákál, a lu ararat mai, má kándi rakrakai uri long sáksáknai matananu a kis iatung i tabun i di suri da abililingnai matananu arwat mai alim á kalang. ¹¹ Má a mon sang i kándi kabisit, má ái á sápkín angelo a kátlán i tinkas er. Má angelo er tan Ebaraio di utngi ngo Abadon, sálán ngo ‘Kám Sáksák’, má tan Girik di utngi ngo Apolion.

¹² Io, mulán táit a sák ákte rah, má te na ru mul alatung besang.

Kesá angelo bul a husi taur

¹³ Má namur kesi angelo sang a husi kán taur, má iak longrai kaungán kes a so tili ahat á goson nián osmapak gol er a tur i mátán táil ái Káláu. ¹⁴ Má kaungán kes er a parai singin angelo ngo, “Pálás palai ahat i angelo er dikte kabat dihat adi dan á Iuperetis!” ¹⁵ Má i án pákánbung erei sang, ái á pákánbung ái Káláu ákte hol páksi hirá suri da pálás pala dihat on, suri da han má dák up bingi lala risán matananu. Má ngorer angelo a pálás pala dihat tilatung. ¹⁶ Má mámát i tan tám arup erei di lu rut mai hos suri arup, a lala marán taladeng, má di wás talum di no ngo di arwat mai aru i mar á milion (200,000,000). ¹⁷ Má ngo iau mákmák, iau mákái tan hos er mái rung di kis on. Mái rung erei dikte boroi bongbongon i di mai sepen aen a tuan mirik sang ngoro kámnah mák mákráu mák maksin mul. Tan lul hos erei a ngoro

lul laion, má tilatung i ngus di a so i kámnah má sauh a lala málmálas má a sangin. ¹⁸ Má kámnah má sauh er a so tili ngudun tan hos, táit er a up bingi lala risán matananu sang. ¹⁹ Má kándi rákrakai á tan hos er a kis iatung i ngus di má iatung i tabun i di. Tabun i di a ngoro kanih mai lul iamunang namur. Má ngorer tan hos er a so i sápkín táit tili ngus di, má tili tabun i di di lu árti kálámul.

²⁰ Má risán matananu kándi tu liu be, di ái rung kápdite mat singin tan táit a sák. Má di kápdite hol kaleng má tánlak alari kándi tan angagur án káláu, kápte. Kápdite arsok tili kándi lotu uri narsán tan sápkín tanián má tan tártárwán káláu díkte longoi mai toltolom aen má kubau má hat. Áá, kápdite ilang alari matngan káláu er kápte arwat suri na lu mákmák má na lu alongra má na lu láklák. ²¹ Má kápdite tánlak alari mul i kándi tan sápkín di lu longoi, ngorer i up bing kálámul má wah má bop mai lite wák má kándi tan siksikip mul.

10

Angelo a tari pákán ram si Ioanes má ák ani

¹ Má namur iau mákái kesi angelo mul a tikai mingin má a sosih tilami naul bát. Kumlán meh meh a bor kauli ngoro lusán, má kulbarat a tur ami iátin lul. Aur a talas ngoro nas, má aru keken a mirik ngoro hat a tuan kárkár. ² Má angelo erei a top i kesi gengen pákán ram ákte pálási má. Má a sukai lontas mai keken mingin,

má keken káisán a sukai bim mai, ³ má a bin mai lala kaungán sang a ngoro kaungán laion. Má ngo ákte bin no, namur ahit á pár dihat kokos kaleng mai lala kaungán i di. ⁴ Iak longrai ngorer ki iak ngoi ngo ina le páptai táit dihat parai tilamuni, mái sár iau longrai kaungán kes tilami naul bát a tur kalar iau mai worwor ngoromin, “Koion una le páptai táit dihat parai á ahit á pár er. Táit a pidik má koion una parai singin tekes!”

⁵ Má namur, angelo erei iau mákái nengen besang a sámTUR iatung i lontas má i bim, iau mákái a sáNGWÁI limán mingin urami bát ⁶ má a parai ngoromin,

“Iau oror i ngisán ái Káláu, koner a liu áklis má a aksimi bát má bim má lontas má tan táit no! Iau oror ngoromin ngo ákte rah má á armona! ⁷ Ngo na husi mái kán taur ái koner si áwáwatin angelo erei, erár ái Káláu na long arwat pasi má i kán kis án hol kodong, ngorer ákte para talsai singin tan tám worwor tus, ái rung er tan toptop káián ái Káláu.”

⁸ Má namur iau longrai kaungán ái koner a worwor nengen tilami bát, má a parai singing ngo, “Han be, unák top pasi pákán ram imunang i limán ái angelo a sámTUR i lontas má i bim mul.” ⁹ Iak longrai kán worwor, má ngorer iak han uri narsán angelo erei má iak sungi singin á gengen pákán ram erei. Má angelo er a tari singing mák parai ngo, “A kuluk. Una long pasi má unák ani. Iatung i ngudum na tuan musmus ngoro midu, mái sár ngo ukte konmi,

---

10:4: Dan 12:4, 9   **10:5:** Nag 32:40; Dan 12:7   **10:7:** Amo 3:7   **10:9:** Ese 2:8–3:3

na tuan maptal ami balam.” ¹⁰ Má ngorer iau top pasi gengen pákán ram erei má iak ani, má a ngorer ákte parai. A tuan musmus ngoro midu i ngudung, mái sár ngo iau konmi, a tuan maptal ami balang. ¹¹ Má namur iau longrai worwor ái Káláu a parai singing ngoromin, “Una han arbin mul mái midang suri tan táit na tapam hut si di á bos mát má bos kabinhun má bos worwor má bos kabisit!”

11

Aru tám worwor tus si Káláu

¹ Má kes a tari singing á tintoh a ngoro buk án láklák uri toh pasi táit, má ák parai singing ngoromin,

“Han be, unák toh pasi dol káián rumán osmapak si Káláu má nián osmapak mul, má unák wás di ái rung di lotu iatung i rumán osmapak. ² Má koion una toh pasi dol tili pelbut i rumán osmapak kabin pokon er iakte tari singin rung tili risán, mái rung er sang da lu suka bámiyai bimán rum á Ierusalem arwat mai ahat i sángul mai aru i kalang. ³ Bos kalang erei a artálár mai kesi arip mai aru i mar mai awon i sángul (1260) á bung. Má ina dos palai kak aru tám worwor tus, má diara oboi kándiar akiláng kán mokos má diarák lu saliu mai midang i bosbos bung no erei.”

⁴ Aru tám worwor tus erei diar arwat mai aru aun lowo má aru i nián lam, má diar lu sám tur i narsán ái Káláu koner a Konom má a kátlán i

---

11:1: Ese 40:3; Skr 2:1-2
Skr 4:3, 11-14

11:2: Luk 21:24; Apa 13:5

11:4:

naul matmatngan pokon. ⁵ Má ngo tekes na han suri na long bengta diar, ngorer kámnah na so tili ngus diar má nák up bingi kurtara er. Na ngorer sang ur singin kálámul na tohoi suri na long sáksákna diar. ⁶ Má a mon i kándiar rakrakai suri diara batbat kári bát na mák hus i ráin i arliwán pákánbung diar lu saliu mai midán ái Káláu. Má a mon mul i kándiar rakrakai suri diara pukdai dan nák uri dár. Má a mon i kándiar rakrakai mul suri diara talkai tan sápkín sasam má rangrangas uri naul bim i pákánbung diar nem on suri long sáksáknaí bim turán matananu.

⁷ Má namur ngo diaráte arbin no, kesi tilik rokoi na aptur tiladi tinkas án kamkabat má nák arup mam diar má nák up bing diar. ⁸ Má kápán páplun i diar na lu bop iatung i sál i bimán rum erei di bás páptai kándiar Konom ái. Má ngisán bimán rum erei, di kápán ababah sár mai, má dik utngi ngo Sodom má Aigipto. ⁹ Má matananu tili bos mát má bos worwor má bos kabinhun no, da ialbá páksi kápán páplun i diar iatung arwat mai atul i bung má tigán, má kápdate sormángát suri ngo da tahun diar. ¹⁰ Má matananu on á naul bim da longrai ngo diaráte mat, ki dák parmat má dák lu longoi kándi tan tatalen án laes má dák lu artabar arliu i di. Da lu longoi ngorer kabin diaráte mat ái rugar erei diar talkai tilik rangrangas uri matananu.

¹¹ Má namur, ngo ákte rah má i atul á bung má tigán, ái Káláu a tari kihkih án liu uri nis diar má

11:5: 2Sa 22:9; Sak 97:3   **11:6:** Kal 7:17-20; 1Sa 4:8; 1Ka 17:1   **11:7:** Dan 7:21; Apa 12:17, 13:7, 17:8   **11:8:** Luk 13:34
11:11: Ese 37:5, 10

diará liu kaleng má diará aptur. Mái rung er di mák diar di lala ráuráuwas sang. ¹² Má namur aru tám worwor tus erei diar longrai kaungán kes a bin tilami bát má ák parai ngo, “Gaur lákám má ur main!” Má ngorer diará tapam urami bát i kumlán meh meh, má kándiar tan kurtara di mák diar. ¹³ Má i arliwán pákánbung erei sang, tiling kunkun a hut mák gunrai bimán rum á Ierusalem, má kesi risán a sák no, má ahit i arip á kálámul di mat. Má matananu di mákái ngorer má dik lala ráuráuwas, má dik hol kaleng alari kándi tan abulbul má dik para agasi rakrakai si Káláu imi bát.

¹⁴ Io, áruán táit a sák ákte rah, má átuil táit a sák alatung páput má!

Aarahrahi taur

¹⁵ Má namur arahrahi angelo erei a husi kán taur, má iak longrai kaungán i di imi bát dik lala parai ngo, “Kángit Konom mái kán Mesaia diaráte sáras pasi naul matmatngan pokon tili limán ái Satan, má onin kándiar má, má diara kátlán on ekes pala sang!” ¹⁶ Má aru i sángul mai ahat á kálámul pakta di lu kis i kándi tan nián kiskis i mátán táil ái Káláu, di longrai ngorer má dik pur dirtapul i mátán ái Káláu má dik lotu uri narsán ¹⁷ má dik parai ngoromin,

“Gim ot kuluk uri narsam, Káláu Konom,
 Tám Rakrakai Sorsorliu,
 á iáu u mon til hirá má uk mon onin!
 Gim ot kuluk uri narsam
 kabin ukte him mai kam tilik rakrakai,

11:12: 2Ka 2:11   **11:13:** Apa 6:12, 16:18   **11:14:** Apa 9:12
11:15: Kal 15:18; Sak 10:16; Dan 2:44, 7:14

má ukte tangkabin suri kátlán i naul matmat-
ngan pokon!

18 Ái rung er kápdite lu lotu uri narsam di lala
bálsák
kabin ákte arwat i pákánbung suri na hut i
kam togor,
wa pákánbung sang una nagogon i rung dikte
mat.

Má minái má pákánbung una tari arsupan singin
kam tan toptop
ngorer i kam tan tám worwor tus,
má singin kam matananu no,
ái rung er di rumrum i iáu má dik lu lotu uri
narsam.

Una tari arsupan si di no,
singin tan kálámul pakta má si rung di gengen
mul.

Má inái á pákánbung sang una up sarai rung erei
di lu sák mai matananu i naul bim!”

19 Di be parai ngorer, má rumán osmapak si
Káláu imi bát a pasbat má gimá mákái má i Bokis
án Kamkabat iatung. Má namur gimá mákái
talsán pil a soso kerem má gimá longrai kaungán
pár má babaus mul, máng kunkun, mák pur mul
i ais ngorer i ráin.

12

Ái wák mái árám tánráu

¹ Má namur a soura i kesi tilik akiláng iamuni
armongoh. Kesi wák erei a sulu mai nas má
a sukis i nián kiskis mákte oboi keken i kalang

11:18: Sak 110:5, 115:13; Rom 2:5; Apa 20:11-13   **11:19:** Eba
9:4; Apa 8:5, 15:5, 16:21

uri kán nián aunges. Má ami lul sángul mai aru á mátmátiah uri kán balaparip. ² Wák er a tián má ákte arwat i kán pákánbung suri na kákáh, má ngorer a lala tang mák lu ngángangar mai rangrang a áslai. ³ Má kesi akiláng mul a soura iamuni armongoh, kesi tilik lala árám tánráu a mirik, má a mon i ahit i lul má a mon i sángul i komon. Má iatung i tan lul, keskeskesá pákpákur a kis, má tan pákpákur erei a ngorer i pákpákur káián kabisit. ⁴ Má tabun árám erei a ikon pasi lala boh mátmátiah tilamuni armongoh mák buswai uradi bim. Má a han sámTUR iatung i mátán táil i wák erei, nanai pákánbung ngo na káhái natun suri nák ani. ⁵ Io, má wák erei a káhái kán kalik káláu. Má kalik er, ái ái koner kán rakrakai na tuan sorliu sang má na lu kátlán i naul matmatngan pokon no. Mái árám kán tu kis nanai kalik suri na ani, ái sár kápate artálár suri longoi ngorer kabin di ras pasi kalik urami si Káláu sang má uri kán kiskis án kabisit. ⁶ Má wák er mámán kalik a aptur mák táu urada i pokon mau uri pokon ái Káláu ákte eran páksi ur on. A táu uri pokon er suri ái Káláu na ololoh on iatung arwat mai kesi arip mai aru i mar mai awon i sángul (1260) á bung.

⁷ Má namur di turpasi arup ami naul bát. Ái Maikel, kesi pakpakta kán tan angelo, a long pasi kán tan angelo má dik han arup mam koner si árám má kán tan angelo sang. ⁸ Mái Maikel di di sorliu i arup, má ngorer ái árám má kán

tan angelo kápдите arwat ngo da lu kis mul ami bát, ⁹ má ngorer ái Maikel di di buswa aso pala árám erei. Ái árám, ái ái koner si kanih til hirá, má di utngi mul mam Taba Lokon má mam Satan, koner a lu agurái matanenu no on á naul matmatngan pokon. Di buswai ngorer sang uradi naul bim má kán tan angelo turán.

¹⁰ Má namur iau longrai lala kaungán i di ami bát di parai ngoromin,

“Ákte hut má araliu káián ái Káláu! Ákte hut má lolsit si Káláu mái Káláu a kátlán i git! Kán Mesaia na inngasi má i kán rakrakai suri kátlán i naul matmatngan pokon! Ákte hut má i tan táit ngorer kabin dikte buswa pala Tám Angagur, ái koner a lu sámTUR i mátán táil ái Káláu i bosbos pákán nas má bosbos pákán libung suri atiutiwi rang tuá git, ái rung di ruruna sár. ¹¹ Á di sang dikte arup má sorliu Tám Angagur mai dárán ái Sipsip má mai lain arbin di para talsai. Má kándi liu kápдите hol pasi, kápte. Di tari kándi liu sang má dik mat suri lain arbin. ¹² Má ngorer gama laes á gam gam lu kis imi naul bát! Ái sár a sák uri gam er gam lu kis adi naul bim má adi lontas, kabin ái Tám Angagur ákte hut sosih sur gam, má a lala sák i bál mák togor kabin ákte talas ngo kán pákánbung páput má na rah.”

¹³ Má ngo árám a mákái ngo dikte long palai alari naul bát uradi bim, ngorer a turpasi tipri

---

12:9: Tgk 3:1, 14; Luk 10:18, 2:31; Apa 20:2   **12:10:** Iop 1:9-11; Skr 3:1   **12:12:** Ais 44:23, 49:13

wák er a káhái kalik. ¹⁴ Má kes a tari aru tilik bábán tárgau singin wák er suri na roh tepák alari togor káián ái árám. Má wák a aptur ngorer mák roh urami nián ida i pokon mau, pokon er ái Káláu na ololoh on ái arwat mai atul i bet má tigán. ¹⁵ Má ngo a mákái ngorer ái árám, a mumkai dan tili ngudun ák tibin sang suri na sanrai wák er nák mat. ¹⁶ Mái sár bim a tángni wák er, má ngorer ák tágáng pasi dan er a so tili ngudun árám máng konmi, má wák a kis kuluk. ¹⁷ Ái árám a mákái ngorer mák lala togor i wák mák han suri na lu arup mai rang kopkom i wák, ái rung erei di lu taram i kán pinpidan ái Káláu má dik lu para talsai lain arbin sur Iesu. ¹⁸ Má namur ái árám ák han má uratung i kon iamuni risán lontas mák sám tur pagas ái.

13

Rokoi tili lontas

¹ Io, ² namur iau mákái kesi sápkín rokoi ák aptur tilada i lontas. Má rokoi erei ahit i lul má a mon i sángul i komon mul. Má iatung i tan komon, keskeskesá pákpákur a kis, má tan pákpákur erei a ngorer i pákpákur káián kabisit. Má iatung i tan lul, a mon i keskeskesá ngis a ot bilingna Káláu mai. ² Má rokoi erei a mák ngoro tilik pusi a lala pakta taladeng, má keken a ngoro keken kesi matngan rokoi sang a tuan rakrakai má a tuan sák, má ngudun a ngoro ngudun laion. Má árám a tari nokwan má rakrakai singin rokoi suri na han

---

12:14: Dan 7:25, 12:7   **12:17:** Apa 11:7   **13:1:** Apa 12:3, 17:3, 7-12   **13:2:** Dan 7:4-6

mai ngisán áram suri longoi kán him sang. ³ Má iak mákái kesi lul á rokoí erei dikte ubi. A mák ngoro dikte lala ubi má ngo na mat mai, áí sár kápate mat. A liu sang má manu til on ákte mah má, má bunrán sár a kis. Má matananu no on á naul matmatngan pokon di mákái rokoí er má dik pángáng má dik mur on. ⁴ Má di no di lotu uri narsán áram kabin ákte tari kán te rakrakai singin rokoí. Má di lotu mul uri narsán rokoí má dik lu parai ngoromin, “Kápte kes a rakrakai arwat mai rokoí, má kápte kes a arwat suri na arup sorliwi!”

⁵ Má rokoí erei a para apakta pasi sang mák lu ot bilingna Káláu mai kán worwor. Máí Káláu a mángát palai be suri na mon i kán rakrakai arwat mai ahat i sángul mai aru i kalang. ⁶ Má ngorer, rokoí a turpasi worwor sáksák uri narsán áí Káláu má uri ngisán má uri malar a kis áí má uri narsá di no di kis ami naul bát. ⁷ Áí Káláu ákte mángát palai rokoí suri na lu arup mai matananu si Káláu má suri na sorliu di, má ákte tari singin á nokwan suri na kátlán i bos mát má bos worwor má bos kabinhun no i pákánbung erei. ⁸ Matananu no on á naul matmatngan pokon da lu lotu uri narsán rokoí er, di áí rung er áí Káláu kápate sir páptai ngis di i buk án liu hirá sang kápte be a aksimi naul bim. Má buk erei káián Sipsip di ubi ák mat.

⁹ Áí koner a nem ngo na talas má na mánán, ki na kis án alongra! ¹⁰ Áí Káláu ákte hol páksi sál káián te kálámul suri da tola pápta di má dák obop di i batbat kalar. Máí koner áí Káláu ákte hol

---

13:3: Apa 17:8   **13:5:** Dan 7:8, 25, 11:36; Apa 11:2   **13:7:**
 Apa 11:7   **13:8:** Sak 69:28; Apa 17:8, 20:12, 15, 21:27   **13:10:**
 Ier 15:2, 43:11; Apa 14:12

páksi sál ur on ngorer, a támin muswan ngo na han banai sang i matngan rangrangas erei. Má Káláu ákte hol páksi sál káián te suri da sá bing di mai is. Má koner ái Káláu ákte hol páksi sál ur on ngorer, na han banai muswan sang i matngan rangrangas erei. Má ngorer matananu si Káláu koion á puplir. Da lu tur rakrakai sang má da lu muswan pagas uri narsán ái Káláu!

Rokoi tili bim

¹¹ Má namur iau mákái kesi rokoi mul a aptur tili bim. Má rokoi er a mon i aru i komon ngoro komon sipsip, má kaungán a ngoro kaungán áram. ¹² Má rokoi erei a him mai rakrakai káián mulán rokoi, koner a mon i bunrán manu on. Koner a aptur tili bim a tari duk i rung di lu kis adi naul bim suri da lu lotu uri narsán mulán rokoi er a aptur tili lontas. ¹³ Má a lu longoi tan tilik akiláng mul, ngorer a talkai kámngah tilami bát mák pur uradi bim, má matananu di mákái má dik pángáng on. ¹⁴ Má rokoi tili bim, ái Káláu ákte mángát palai suri na longoi tan akiláng i narsán mulán rokoi má ngorer ák agurái matananu tili naul bim. Má matananu no di mákái tan akiláng erei má dik ruruna on, má ngorer rokoi er tili bim a lam pas di uri sápkín, má a artari suri da kanbái tantanián mulán rokoi, koner ákte hiru i is mák liu kuluk kaleng mul. ¹⁵ Io, di longoi ngorer, má namur ái Káláu a mángát palai rokoi er tili bim suri na aunges uri tantanián mulán rokoi suri tantanián erei na worwor má nák ardos suri da up bing di ái rung kápte di lotu uri narsán sang.

¹⁶ Má áruán rokoi a ardos suri matananu no da akiláng i di iatung i limán ming di ngo iatung i páspásán ar di. Káksiai ngo di rakrakai ngo kápdite rakrakai, ngo di tan konom ngo tan maris, ngo rung di kis án toptop mái rung di sengsegeng, di no di akiláng i di ngorer. ¹⁷ Má ngo koner kápte di akiláng on, kápate arwat ngo na lu huhul má na lu sirsira. Má akiláng di oboi a ngoromin: ngisán mulán rokoi ngo mámát a tur arwat mai ngisán. ¹⁸ Gita holhol kuluk be! Ái sinih a mon i kán mánán, ki na kis án hol suri na ser pasi sálán i mámát káián rokoi, kabin mámát erei a tur arwat mai mámát tili ngisán kesi kálámul, má a ngoromin: awon i mar mai awon i sángul mai awon (666).

14

Ái Sipsip má kán matananu

¹ Má namur iau mákmák má iak mákái Sipsip a sámatur ami pungpung á Saion i bimán rum á Ierusalem. Má kán matananu di sámatur tiklik mai, di ái rung er ngisán ái Sipsip má ngisán mul ái Kákán dikte sir páptai iatung i ar di. Má mámát i di a arwat mai kesi mar mai ahat i sángul mai ahat i arip á kálámul (144,000). ² Má iak longrai kaungán kes tilami naul bát a ngoro irngán lala dan ngo ngorer i kaungán pár a rakrakai sang. A tang ngoro kaungán marán gita er tan kálámul di ubi. ³ Má tilik matananu erei si Sipsip di tur i mátán táil i kiskis án kabisit er má i mátán táil i

ahat i liuán táit má tan kálámul pakta. Matananu di tur ngorer má dik saksak. Di lu saki hutngin saksak er di masik di mánán on má kápte kes mul na aratintin on. Má di ái Káláu ákte hul pas di tili katbán matananu no on á naul matmatngan pokon. ⁴ Tan kálámul erei di pilpil pagas kabin kápdite bop tiklik mai wák má ngorer kápdite long adurwán i di sang*. Má ai a han ur ái ái Sipsip, di tiklik no, dik lu murmur on i bos pokon. Má di sang ái rung ái Káláu ákte hul aliu pas di alari matananu no, má di káián ái Káláu má káián ái Sipsip mul, má di sang á tan mulán wán a matuk uri artabar uri narsán ái Káláu. ⁵ Kápdite lu mánán i angagur, di pilpil má dik nokwan pagas.

Worwor káián atul i angelo

⁶ Má namur iau mákái kesi angelo mul a roh iamuni armongoh mák lu arbin mai lain arbin na tur áklis. Má worwor erei a suri para talsai ur singin matananu no di lu kis i naul bim, ngorer ur singin bos mát má bos worwor má bos kabinhun no. ⁷ Má angelo erei a bin mai lala kaungán mák parai ngoromin, “Gama rumrum i Káláu má gama para agasi kán rakrakai, kabin ákte hut má i kán pákánbung suri na nagogon i matananu. Gama lotu uri narsán ái Koner a aksimi bát má bim má lontas má tan dan mul!”

---

* **14:4:** Worwor til Girik a parai ngo kápdite bop tiklik mai wák, mái sár bos tám mánán di hol on ngo worwor artalár sur rung di mur i nemnem si Káláu, má kápdite long adurwán i di mai bos tatalen til main i naul bim.

⁸ Io, ákte rah má kán worwor ái kono mulán angelo ngorer, má kesi angelo mul a hut iamuni armongoh mák parai ngo, “Ákte pur! Ákte pur má! Babilon er a tuan rakrakai ákte mosrah no! Kán tan sápkín a long sáksáknaí tan mát no on á naul bim! Ákte tari kán suir wain án araturán sáksák si di, má dik ngín on má dik bau!”

⁹ Má namur kesi angelo mul a mur i aru turán mák parai ngoromin mai lala kaungán,

“Tara dáh alatung di lotu uri narsán rokoi má uri narsán tantanián, má dik oboi kán akiláng iatung i ar di ngo iatung i lim di? ¹⁰ Ái rung er da ngín i suir wain si Káláu! Suir wain erei a tur arwat mai kán lala togor ái Káláu, mái Káláu ákte toroi uri kinleh án mos káián! Ái rung er da ngín on, da áslai rangrangas iatung i kámnah a lala málmálas má a tuan sangin, mái Sipsip má tan angelo si Káláu da mákái. ¹¹ Má sahwán kámnah erei a arangrangas i di, na lu kurkurem áklis sang, kápnate mat. Mái rung er dikte lotu uri narsán rokoi má uri narsán tantanián má dikte oboi kán akiláng i kápán páplun i di, kápnate mon i kándi te aunges alari á rangrangas erei. Bosbos pákán nas má bosbos pákán libung, da iatung pagas má dák lu áslai rangrangas.”

¹² Má ngorer matananu si Káláu koion á puplir, á gam er gam lu mur arwat pasi pinpidan si Káláu má gam lu muswan pagas uri narsán ái Iesu!

14:8: Ais 21:9; Ier 51:7-8; Apa 17:2, 18:2, 3   **14:9:** Apa 13:12-17

14:10: Tgk 19:24; Sak 75:8; Ais 51:17, 22; Ier 25:15-16; Ese 38:22; Apa 16:19, 20:10   **14:11:** Ais 34:10   **14:12:** Apa 13:10

¹³ Má namur iau longrai kaungán kes tilami bát má ák parai singing ngo, “Una le ngoromin: turpasi onin, rung di ruruna pagas i Konom, ngo di mat, di tuan kuluk pala!” Má Tanián ái Káláu a mángát mák parai ngo, “Áá, a támin muswan! Ái rung er da aunges kuluk alari kándi rakrakai án talar má alari tan rangrangas a hut i narsá di, kabin wán i kándi him na han tiklik mam di suri para inngasi tan táit dikte longoi.”

Ákte matuk á naul bim

¹⁴ Má iau mákmák má iak mákái kumlán meh meh a bal, má iatung i kumlán meh meh a sukis i kesi páplun táit a ngoro kálámul, má a mon i pákpákur gol káián kabisit ami lul, má a top i kesi kirau mai limán. ¹⁵ Má kesi angelo a so tili rumán osmapak mák bin mai lala kaungán ur si koner a kis i kumlán meh meh, má a parai ngoromin, “Ákte arwat i pákánbung má balbal ákte matuk má! Han má, má unák il talmi balbal ur main i kámniánsit!” ¹⁶ Má kiser a kis i kumlán meh meh a longrai ngorer má a turpasi ihil tangrai naul bim, má ngorer áng kip talmi balbal.

¹⁷ Má namur iau mákái kesi angelo bul a so tili rumán osmapak imi bát, má ái a top i is a inan.

¹⁸ Má kesi angelo sang, koner a lu ololoh i kámnah imi nián osmapak, a aptur tilatung mák bin mai lala kaungán ur singin angelo erei a top i is a inan, má a parai ngoromin singin, “Top pasi kam is má unuk lu han tár pasi wán wain tili sukán er a tur idi naul bim! Wán wain erei ákte matuk má!”

¹⁹ Má angelo er a top i is, a longrai ngorer má ák

tangkabin i tár pasi tan wán wain iatung tangrai naul bim, má namur ák lu buswai urami lus uri suka peksai wán pasi suir wain. Lus erei a tur arwat mai kán togor ái Káláu má rangrangas na oboi i tan tám abulbul. ²⁰ Má lus erei a kis i risán bimán rum á Ierusalem, má iatung dik lu suka peksai tan wán wain pasi suir. Má suir wain er a sal tili lus, wa dár sang! Má dár er a sal mák tibin arwat mai atul i mar á kilomita, má a lámán arwat mai kesi mitá má tigán.

15

Ereran uri ahit á arabilbiling

¹ Má namur a soura á kesi akiláng mul iamuni armongoh má iau mákái má iak pángáng. Iau mákái ahit á angelo má kándihat talar suri oboi ahit á tilik arabilbiling i naul matmatngan pokon. Má ahit á arabilbiling erei, tan arahrahi sang, a kabin rangrangas erei na arahrahi kán togor ái Káláu.

² Má iau mákái mul i pokon a ngoro lontas dikte longoi mai galas a tuan pilpilpíl mák mon i kámnah on. Má iau mák di ái rung dikte sorliwi rokoi, koner di longoi tantanián má ngisán di utngi mai mámát. Di sámTUR iatung i risán lontas er dikte longoi mai galas, má dik top i tan gita ái Káláu ákte tari si di. ³ Má dik tunga saki saksak si Moses, ái koner a toptop si Káláu, má saksak si Sipsip ngoromin:

“Káláu Konom, Tám Rakrakai Sorsorliu,

tan táit u longoi a tuan malilis má a tuan
 rakrakai!
 Kabisit káián tan mát no,
 ninsim a támin má a nokwan!
⁴ Matananu no da rumrum i iáu, Konom,
 má di no da lu para agas iáu ngo á iáu á
 kálámul pakta,
 kabin á iáu masik u pilpil sorsorliu.
 Tan mát no da lákám má dák lu lotu uri narsam,
 a kabin dikte mákái ngo tan táit no u longoi a
 nokwan má a kuluk.”

⁵ Má namur iau mákmák má iak mákái rumán
 osmapak imi bát a pasbat, má ngorer iak mákmák
 utliu urami polgon Rum a Pilpil Sorliu erei a lu
 kis ái ái Káláu. ⁶ Má ahit á angelo di so tili rumán
 osmapak. Tan angelo erei di sulu mai lusán i
 di a tuan bal mák tuan pilpilpil, má dik reureu
 mai reureu gol dikte kápti i bongbongon i di, má
 kándihat talar suri oboi ahit á tilik arabilbiling.
⁷ Má i pákánbung er, kes tili dihat á ahat á liuán
 táit a han mák tari ahit á kuro gol singin tan
 angelo erei. Má tan kuro er a káng mai suir wain
 erei a tur arwat mai kán lala togor ái Káláu, koner
 a liu ekes pala. ⁸ Má rumán osmapak a káng mai
 lala sauh a so tili talsán minmáir i Káláu má tili
 kán rakrakai, má kápte kes a arwat suri na kusak
 ur on pang i pákánbung ngo na rah i ahit á tilik
 arabilbiling erei tan angelo da oboi.

16

Ahit á kuro togor si Káláu

15:4: Sak 86:9; Ier 10:6-7
 8:10-11; 2Pu 5:13-14; Ais 6:4

15:5: Kal 38:21

15:8: 1Ka

¹ Má namur iau longrai lala kaungán kes a worwor tilami rumán osmapak mák parai singin ahit á angelo ngo, “Gam han má gamák urai ahit á kuro togor si Káláu uradi naul bim!”

² Io, má mulán angelo a han mák urai kán kuro uradi naul bim, má ngorer ái rung a kis i di á akiláng káián rokoi mái rung dikte lotu uri narsán tantanián, kápán páplun i di ák sák mai marán sibal.

³ Má namur áruán angelo a han mák urai kán kuro uri lontas, má ngorer tas a tit ngoro dárán buli, má tan táit no on á lontas dik mat.

⁴ Má átuil angelo a han mák urai kán kuro uri bos dan má uri tan mátán upup, má ngorer dik pukdai uri dár má. ⁵ Má iak longrai angelo er a ololoh i dan má tas a worwor mák parai ngoromin si Káláu,

“Á iáu á Tám Pilpil

má á iáu ái koner u mon til hirá má uk mon onin!

Kam nagogon minái a nokwan,

má rangrangas u oboi a arwat mai sápkín sang dikte longoi!

⁶ Matananu erei dikte up bingi kam matananu má kam tan tám worwor tus, má dár di a leu sara.

Má ngorer ukte ariwa kalengnai uri di,

má onin ukte tabar di mai dár dák ngin on.

Kam rangrangas minái a arwat sang mai táit di longoi!”

⁷ Ákte rah má worwor káián angelo ngorer, má namur iak longrai kaungán kes tilatung i nián osmapak a parai ngo,
 “Káláu Konom, Tám Rakrakai Sorsorliu,
 kam nagogon a támin
 má kam rangrangas u oboi a nokwan!”

⁸ Io, má namur atatin angelo a han mák urai kán kuro uri mátán nas, má ngorer ák tuan málmálas má, mák daki páplun matananu mai kámnah.
⁹ Lala málmálas er ák daki páplun i di ngorer, má dik ot bilingnai ngisán ái Káláu kabin ái a mon i kán rakrakai suri longoi tan rangrangas erei. Di mák ilmi ngorer, ái sár kápdite hol kaleng alari kándi tan sápkín tatalen suri da para agas Káláu suri kán rakrakai.

¹⁰ Io, má namur álimán angelo erei a han mák urai kán kuro uradi nián kabisiť káián rokoi. A longoi ngorer máng kuron má i tan balis no a kátlán ái rokoi. Má matananu di kis iatung, taun a bor noi kándi liu, má dik árti kerme di kabin i lala rangrang di áslai, ¹¹ má dik ot bilingna Káláu imi bát kabin i tan manu má tan rangrang ákte oboi uri di. Ái sár kápdite hol kaleng alari kándi tan sápkín tatalen.

¹² Io, má namur kesi angelo bul a han mák urai kán kuro urami tilik dan á Iuperetis, má dan erei a más suri ák mon mái sál da láklák on i tan kabisiť tilanang i mátán taubar. ¹³ Má iau mákái atul i sápkín tanián ditul mák ngoro rokrok, má kes a so tili ngudun árám, má kes a so tili ngudun rokoi er ákte aptur tili lontas, má kes a so tili ngudun rokoi

er a aptur tili bim, ái koner di utngi ngo angagur án tám worwor tus. ¹⁴ Má atul i sápkín tanián erei ditul lu longoi akiláng sang, má kánditul talar suri han arkaliut ur singin tan kabisit no on á naul matmatngan pokon má lam talum di suri arup i tilik támin Bungán Nagogon káián ái Káláu Tám Rakrakai Sorsorliu.

¹⁵ Mái Konom a parai ngoromin, “Alongra! Ina hut asodar i gam ngorer a lu hut ngoi i tám siksikip! Na tuan kuluk pala ái koner a pán pagas mákte eran páksi lusán suri na sangar i aptur má nák sulu, na mák saliu mai kunsin má nák rumrum i mátán matananu!”

¹⁶ Má atul á sápkín tanián ditul han má ditulá lam talmi tan kabisit uri pokon er tan Ebaraio di utngi mai Amagedon.

¹⁷ Io, má ngorer arahrahi angelo a han mák urai kán kuro sang uradi katbán armongoh. Ák longoi ngorer, má namur lala kaungán kes a hut tilami nián kabisit imi rumán osmapak mák parai ngo, “Ákte rah má! Aarahrahi bung ákte hut má!” ¹⁸ A be parai ngorer, ki talsán pil a lu soso kerem má kaungán pár má tilik babaus mul, má kesi tiling kunkun a hut. Kunkun er a rakrakai taladeng alari tan kunkun no turpasi hirá sang i pákánbung ái Káláu a aksimi kálámul ák han pang onin. ¹⁹ Má tilik bimán rum á Babilon a báng ák tul i kuir on, má tan bimán rum no on á naul matmatngan pokon dik mosrah no. Ái Káláu ákte hol páptai tilik bimán rum á Babilon, má ngorer ák oboi

rangrangas on. A toroi suir wain erei a tur arwat mai kán lala togor uri kinleh mák tari singin má ák ngin on má. ²⁰ Má ngorer ák bokoh i tan sim má tan pungpung mul. ²¹ Má ráin a pur, ái sár ráin minái a pur turán tigán ais a tuan taun artálár mai alim i sángul á kilogerem i taun kán keskeskes, mák pur tilami armongoh uri matananu mák sá peksa di. Má matananu di áslai ngorer, má dik ot bilingna Káláu kabin i tilik sápkín rangrangas er a pur uri di.

17

Wák án sál a sukis i rokoi

¹ Io, má namur kesi angelo tili di di top i ahit á kuro a hut i narsang má a parai ngo, “Lákám, inak para tari singim suri ngádáh ái Káláu na arangrangas on ngoi á tilik wák án sál erei, ái koner a ngoro Babilon, tilik bimán rum er a kis i risán marán dan. ² Tan kabisit tili naul bim dikte lu bop tiklik mai wák án sál er, má matananu tili naul matmatngan pokon dikte lu nginmi kán suir wain án araturán sáksák má dik bau.”

³ Má namur Tanián ái Káláu a top i iau má ngorer kesi angelo a long pas iau má a kip iau uri pokon mau. Má iatung i pokon mau, iau mákái kesi wák a sukis i rokoi a mirik, má rokoi erei ahit i lul má sángul i komon. Má iatung i kápán páplun no á rokoi, dikte le i tan ngis er a ot bilingna Káláu mai. ⁴ Má wák er ákte oboi lusán a kás má a mirik, má ákte mermer mai marngis gol má ákte

---

16:20: Apa 6:14   **16:21:** Kal 9:23-24; Apa 11:19   **17:1:** Ier 51:12-13   **17:2:** Ais 23:17; Ier 51:7; Apa 14:8   **17:3:** Apa 13:1
17:4: Ier 51:7; Apa 18:16

kamkamda mai gol mul. Má ákte oboi lalain hat a lala mátán i di má kodil mátán kelel. Má a top i kesi kinleh gol, má kinleh erei a káng mai suir wain er a tur arwat mai tan durwán tatalen má tan sápkín, áí á wán i kán araturán sáksák tiklik mai matananu. ⁵ Má iatung i páspásán aur dikte le i ngisán a mon sang i sálán a punpunam be. Má ngisán a ngoromin, ‘Á iau Babilon iau rakrakai! Iau mámán i tan wák án sál, má tan tatalen sáksák no on á naul matmatngan pokon a so tili iau!’ ⁶ Má iau mákmák má iak mákái ngo wák erei a bau mai dárán matananu si Káláu ákte ngin on, áí rung erei dikte up bing di kabin di ruruna pagas i Iesu.

Iau mákái wák erei má iak lala pánsálngát suri. ⁷ Má angelo a mák iau má ák gálta iau ngo,

“Be, wa suri dáh u pángáng on á wák erei?

Á iau ina para talsai singim á sálán wák má sálán rokoí erei wák a sukis on má a mon i ahit á lul má sángul i komon. A ngoromin.

⁸ Rokoi erei ukte mákái, tungu a liu, máí sár onin kápte. Má páput sár má na tapam tiladi tinkas án kamkabat, má ngorer na han mur i sál er áí Káláu ákte oboi suri na han sák on sang. Má matananu di lu kis i naul bim, da mákái rokoí má da lala pánsálngát on. Di áí rung er áí Káláu kápte sír páptai ngis di i buk án liu hirá sang kápte be a aksimi naul bim. Da pánsálngát on ngorer kabin tungu di mákái a liu má namur kápte, má i pákánbung er na liu mul má na kaleng má dák mákái.

⁹ “Áí sinih alatung a mon sang i kán mánán,

17:6: Apa 18:24, 19:2   **17:7:** Apa 13:1   **17:8:** Dan 12:1; Apa 11:7, 13:7

ki na kis án hol suri na mánán pasi sálán táit minái! Ahit á lul rokoi a tur arwat mai ahit á pungpung i pokon er a sukis ái á wák. ¹⁰ Má ahit á lul er a tur arwat mul mai ahit á kabisit. Alim tili di dikte mat má, má kes tili di a kis onin, má kes alatung be namur. Má ngo na hut i kes alatung be, na kátlán sang i án mudán pákánbung sár ki nák rah. ¹¹ Má rokoi erei tungu a liu má onin kápte, ái sang á kesi kabisit bul a mur i ahit á kabisit, má ái sang á kes tili di á ahit á kabisit erei, ngorer kes tili di na liu kaleng má na kátlán mul, má namur nák sák má.

¹² “Sángul á komon rokoi u mákái a tur artálár mai sángul á lite kabisit, mái sár kápte besang di turpasi kátlán. Má namur, i kándi pákánbung sang, na mon i kándi rakrakai suri da lu kis án kabisit tiklik mai rokoi arwat mai kesi awa sár. ¹³ Má sángul á kabisit erei a tukes i kándi hol sár, má ngorer da rusan tari kándi rakrakai ur singin rokoi, má da kis i lalin kán nagogon. ¹⁴ Má rokoi erei tiklik mai kán sángul á kabisit, da lu arup mam Sipsip. Mái Sipsip mai rang táir, da sorliu sang má ngorer da suka bámiái rokoi má tan kabisit erei. Má Sipsip er, ái á Konom Sorsorliu, má ái á Kabisit káián tan kabisit. Mái rung di lu mur on, di sang ái Káláu ákte kilkila pas di má ákte ilwa pas di, má di lu muswan uri narsán.”

¹⁵ Má angelo erei a parai mul singing ngo,
 “Má tan dan erei u mákái, er a sukis on á wák án sál, tan dan er a tur arwat mai tan mát má tan worwor má tan kabinhun a kátlán i di á

wák er. ¹⁶ Má sángul á kom erei u mákái di tur arwat mai sángul á kabisit. Má namur di sang da tur tiklik mai rokoi má da mikmikwai má i wák án sál má dák togor mai. Má ngorer da arup mai má dák suka bámiyai wák er, má dák taráp palai kán tan táit no náng kunsin má. Má namur da ani pinsán wák er má da osoi páplun nák ekesi bam no. ¹⁷ Tan kabisit na tukes i kándi hol sár, má ngorer da rusan tari kándi rakrakai ur singin rokoi, má da kis i lalin kán nagogon, kabin ái Káláu ákte oboi kesi holhol sár i bál di suri da longoi ngorer. Má rokoi na lu kátlán pang i bung ngo pinpidan no si Káláu na tapam hut muswan sang. ¹⁸ Má wák erei u mákái, ái a tur arwat mai tilik bimán rum a lu kátlán i bos kabisit on á naul matmatngan pokon.”

18

Babilon ákte sák má!

¹ Má namur iau mákái kesi angelo bul a sosih tilami bát. Angelo erei a mon i kán rakrakai a pakta, má talas a kauli má a atalsai naul bim.
² Má angelo erei a bin mai lala kaungán mák parai ngoromin,

“Ákte pur! Ákte pur má!

Babilon er a tuan rakrakai ákte mosrah no!
 Onin ákte nián kis má káián tan sápkín tanián,
 má tan sápkín tanián dikte longoi kándi tan rum on.
 Tan wokwok dikte páhiuh on,
 má tan kosor dik lu ser namnam iatung on.

³ Kán tan sápkín a long sáksáknai tan mát no on á naul bim.

Ákte tari kán suir wain án araturán sáksák si di má dik ngin on.

Tan kabisit tili naul bim dikte lu bop tiklik mai,

má tan tám sirsira on á naul matmatngan pokon ding konom mai tan táit a sák er a gong kári á wák er.”

⁴ Má namur iau longrai kaungán kes sang tilami bát má a parai ngo,

“U, kak matananu, gama aptur alari bimán rum er

suri gama káp longoi tan sápkín tatalen ngorer a lu longoi ái,

má suri gama káp áslai rangrangas erei ái sang na áslai!

⁵ Kán tan sápkín tatalen ákte longoi,

wa tilik lala boh taladeng sang urami bát.

Mái Káláu kápate balantahni kán tan sápkín, kápate.

Wa a hol páptai sang.

⁶ Á gam erei gama long sáksákna Babilon,

gama kosoi tan sápkín ákte longoi uri narsán kak matananu.

Má gama paptai kán arul nák pakta

uri supni suri tan táit er a sák ákte longoi.

Ákte toroi kinleh wain a rakai

má ák tari si gam.

Ki ngorer gama tar kalengnai mai kinleh wain a lala rakrakai singin

---

18:4: Ais 48:20; Ier 50:8, 51:6, 45; 2Ko 6:17   **18:5:** Tgk 18:20-21; Ier 51:9   **18:6:** Sak 137:8; Ier 50:15, 29; 2Te 1:6

má nák ngin on.

- ⁷ Ákte tubán apakta pasi sang
 mákte lala gong kári sápkín tatalen.
 Ki ngorer gama tari rangrangas má tinang bul
 singin
 nák arwat mai lala boh sápkín er a longoi.
 Wák er a balbal parai ami kán hol ngo,
 ‘Á iau á tasim sang á inái!
 Kápte kesi táit a artálár suri na asáksáknai
 kak liu.
 Káp ina te mokos, má káp ina tini sum!’
- ⁸ Má kabin a parai ngorer i wák er,
 ki i kesá bung sang,
 ái Káláu, Konom Tám Rakrakai,
 na nagogon on mai arabilbiling nák sák.
 Na áslai toltolom sasam má taul matpám má tilik
 tinang,
 má kámnah na málsi nák bam.”
- ⁹ Má tan kabisit tili naul bim, ái rung er dikte
 lu bop tiklik mai má dikte gong kári sápkín tiklik
 mai, da mákái sauh a kaptur tili kámnah er a
 konmi bimán rum á Babilon. Da mákái ngorer, ki
 erár da bálsa pasi bimán rum er má dák lu tangsi.
- ¹⁰ Da lu sámTUR tili tepák kabin di matai ngo di mul
 da áslai rangrangas erei, má dák parai ngo,
 “A tuan sák! A tuan sák taladeng!
 U, tilik bimán rum á Babilon,
 i án mudán pákánbung sár má, má ukte ekesi
 sák má!”
- ¹¹ Má tan tám sirsira di mul di lala tangsi má
 dik sum suri, a kabin ngo kápte kes alatung na

huli kándi tan táit di lu sirai. Áá, kápte kes sang na huli ¹² kándi gol má siliwa má tan hat a tuan malilis má a lala mátán. Má kápte kes na huli si di á tan lalain sepen sulu sang a kás má a mirik má matngan erei a tuan alal. Má kápdate huli mul i tan kubau a tuan lain tomtom má tan táit di longoi mai mátán kelel má aen má hat. ¹³ Má kápte kes mul alatung na huli tan kabang má wel má bultán kubau a tuan lain tomtom má tan táit uri akuluknai namnam. Má kápte kes na huli tan lain namnam ngorer i suir wain ngo wel tili lowo ngo palawa má wit. Má kápdate huli tan bulumakau má sipsip má hos má tan karis mul. Má kápte kes na huli si di á kálámul uri kán toptop. Tan tám sirsira di lu sirai tan táit erei tungu, ái sár onin kápte kesi kálámul na lu huhul mul si di.

¹⁴ Má tan tám sirsira da parai singin wák er ngoromin, “Tan lalain táit er u kon suri, ákte bokoh má! U ngoi ngo una tasim sang, má na marán i kam táit má kam mermer na tuan alal, ái sár ákte rah má, má káp una te lu mákái mul.”

¹⁵ Má tan tám sirsira tungu di lu huhul má dik lu sirsira iatung i bimán rum er má ding konom, da lu sámTUR til tepák kabin di matai ngo di mul da áslai rangrangas erei. Da lu tangsi má dák lu sum suri ¹⁶ má da lu parai ngo, “A tuan sák! A tuan sák taladeng uri tilik bimán rum erei! Tungu a lu oboi tan lalain sepen sulu sang a kás má a mirik má matngan erei a tuan alal, mák lu mermer mai tan táit a gol má tan lain hat a lala mátán má mai mátán kelel! ¹⁷ Má onin, i án mudán pákánbung

---

18:12: Ese 27:12-13, 22   **18:15:** Ese 27:31, 36   **18:16:** Apa 17:4   **18:17:** Ais 23:14; Ese 27:27-29

sár, ákte bokoh no á kam tan minsik!”

Má tan tám ololoh i mon mái rung di lu him on má tan asir di kis i mon mul má di no di lu him mai tan táit a rut tangrai lontas, di sám tur til tepák ¹⁸ má di mákái sauh a kaptur tili kámnah er a konmi bimán rum erei, má dik lu binbin ngoromin, “Kápte kesá bimán rum a pakta i ngisán sorliwi tilik bimán rum erei!” ¹⁹ Má dik lu mákái táit erei mák tinang i bál di má dik tang, má dik lu raut pasi rah tiladi bim má dik sáprai ami lul di, má dik lu parai ngo, “A tuan sák! A tuan sák taladeng uri bimán rum minái! Ái á bimán rum di lu han ur ái ái rung di lu him mai tan táit a rut tangrai lontas, má dik lu kipi marán táit uratung suri sirai, pasi ding konom mai! Má onin, i án mudán pákánbung sár, ákte mosrah má mai kán tan minsik no!”

²⁰ Mái koner kán tu worwor a sopasun kán wor mák parai ngo, “Á gam gam lu kis imi naul bát, gama laes kabin Babilon ákte sák! Á gam tan tám ruruna má gam tan apostolo má gam tan tám worwor tus, gama laes kabin ái Káláu ákte oboi nagogon ur on suri na sák! Ngorer á kán arul suri kosoí sápkín a longoi uri narsá gam.”

²¹ Má namur kesi angelo a tikai mingin a long pasi kesi tilik lala hat mák durki mák buswai uradi lontas, má a parai ngo,

“Ngoromin iau longoi mai hat minái, na ngorer uri iáu á bimán rum á Babilon. Da amosrah i iáu unák sák má, má káp una te aptur

---

18:18: Ese 27:32   **18:20:** Nag 32:43; Ais 44:23; Ier 51:48

18:21: Ier 51:63-64; Ese 26:21

mul, una ekési bokoh má! ²² Tungu di lu longrai kaungán gita má tulal má dik lu husi taur, má matananu dik lu saksak iatung i katbán i iáu, Babilon. Ái sár ákte rah má! Kápte te lain kaungán saksak da longrai mul i iáu! Tungu marán á tám him di lu him i katbán i iáu er di longoi tan lain táit má kip talmi balbal. Ái sár ákte rah má! Kápte te him da longoi mul i iáu, Babilon! ²³ Una tu pokon mau sár. Kápte te lam da oskoi mul i iáu, má kaungán rung di han suri kila má dik mil má dik laes, ái na bokoh tili iáu ekes pala! Ái rung di lu huhul má di lu sirsiira i iáu tungu, di tan kálámul pakta sang singin tan kálámul no on á naul bim, má iáu ukte agur pasi tan mát no mai kam iniat má ngorer uk lam di uri sápkín! ²⁴ Má iatung i iáu, dárán á tan tám ruruna má tan tám worwor tus ákte sal turán dár di mul ái rung dikte up bing di on á naul bim!”

19

Matananu di parpara agas kabin Babilon ákte sák!

¹ Má namur iak longrai kaungán táit a ngoro lala matananu taladeng imi naul bát, má dik lu binbin ngo,

“Aleluíá!* Parpara agas uri narsán ái Káláu!

Ái Káláu kángit Tám Araliu!

18:22: Ais 24:8; Ese 26:13   **18:23:** Ier 7:34, 16:9, 25:10   **18:24:** Ier 51:49; Apa 17:6   * **19:1:** Ngo tan Iudáíá di nem suri para agas Káláu, di lu bin ngo “Aleluíá!” Worwor til Ebaraio á minái, má a sálán ngo “Para agas Káláu”.

Ái Káláu a rakrakai!
 Ái Káláu a tuan alal sang!

² Kán nagogon a támin,
 má kán rangrangas a oboi a nokwan!

Ái Káláu ákte nagogon i wák án sál er tasim,
 koner a abawi naul bim mai kán araturán
 sáksák!

Ái Káláu ákte oboi rangrangas ur on
 suri kosoi dárán kán tan toptop a up bingi.”

³ Má dik bin mul má dik parai ngo,
 “Aleluiá! Parpara agas uri narsán ái Káláu!
 Sauh tili bimán rum er a bam, ák lu taptapam má
 ekes pala!”

⁴ Má namur, aru i sángul mai ahat á kálámul
 pakta má ahat i liuán táit mul di no di pur dirtapul
 i mátán táil ái Káláu er a sukis i nián kabisit, má
 dik lotu uri narsán má dik parai ngo, “A támin!
 Parpara agas uri narsán ái Káláu!” ⁵ Má tilatung i
 nián kabisit kaungán kes a bin ngoromin,
 “Gama parpara agas uri narsán kángit Káláu,
 á gam erei kán tan toptop,
 wā gam no er gam rumrum on,
 gam bos pakpakta
 má gam tan gengen mul!”

Namnam án akila káián Sipsip

⁶ Má namur iak longrai kaungán táit a ngoro
 tilik lala matananu, má a ngoro irngán lala dan
 ngo ngorer i kaungán pár a rakrakai sang. Iak
 longrai di parai ngoromin,
 “Aleluiá! Parpara agas uri narsán ái Káláu!

Ái Konom, kángit Káláu, Tám Rakrakai Sor-sorliu,

ái á kabisit sang!

⁷ Gita parmat má giták laes

má gita parpara agas uri narsán!

A kabin ákte hut má i pákánbung suri na kila ái Sipsip,

má kalik átlái er na kila pasi, ákte eran suri.

⁸ Ái Káláu ákte sormángát tari tahlik er

suri na sulu mai lain lusán a tuan bal má a tuan pilpil.”

(Lain lusán erei a tur arwat mai tan táit a nokwan tan tám ruruna dikte longoi.)

⁹ Má namur angelo a parai singing ngo, “Una le i worwor min. Di tuan kuluk pala ái rung er ái Káláu a long pas di suri da han suri namnam án akila káián Sipsip.” Má angelo a parai mul ngo,

“Minái á midán muswan ái Káláu.” ¹⁰ Iau longrai ngorer má iak pur dirtapul i narsán keken angelo er suri ina lotu uri narsán, mái sár angelo a parai singing ngo,

“Koion á ngorer! Wa iau tárim sár. Iau ngorer i iáu má rang tuam, git no á toptop sár si Káláu.

Á iáu má iau, gitar aru kálámul sár, gitar lu taram i pinpidan si Káláu má gitar lu para talsai kán lain arbin sur Iesu. Ái Káláu sár, ái ái koner una lotu uri narsán! Kabin midán tan tám worwor tus sur Iesu a káplabin sang singin Tanián ái Káláu, má ái ái koner a káplabin mul á tan támin táit má tan aratintin a inngasi ái Iesu i pákánbung a liu main i naul bim.”

Ái Mesaia a arup mai rokoi

¹¹ Má namur iau mákái naul bát a pasbat má kesi hos a bal iatung, má kesi kálámul a sukis on, ái koner di utngi mai Muswan má mai Támin, má ái ái koner a lu nagogon mai nokwan má a lu arup suri táit a kuluk. ¹² Má mátán ái koner a ngoro kurmen kámnah, má iatung i lul tikai pákpákur káián kabisit. Má kesi ngisán dikte sir páptai on, má ngis erei kápte kes sang a mánán on, ái masik sár a mánán. ¹³ Má kesá ngisán sang mul di utngi ngo Pinpidan si Káláu, má lusán a oboi ákte talbap no mai dár. ¹⁴ Má tan tám arup tilami naul bát, di báiruruh namurwai kálámul er. Má di mul di sukis i tan hos a bal, má dikte oboi lusán i di a bal má a tuan alal. ¹⁵ Mái koner a táilna di, kesi tilik is a tuan inan a so tili ngudun, má is erei na top on suri na han suka bámiqi tan mát on á naul matmatngan pokon. Na lu kátlán i di mai kán rakrakai a tuan sorliu sang, má na lu suka peksai tan wán wain pasi suir er a tur arwat mai kán togor ái Káláu Tám Rakrakai Sorsorliu. ¹⁶ Má iatung i lusán má iatung i páwán sang, ngisán a kis ngoromin ngo Kabisit káián tan Kabisit má Konom Sorsorliu.

¹⁷ Má namur iau mákái kesi angelo a sámTUR iamuni mátán nas, má angelo erei a bin mai lala kaungán ur singin tan man no di roh iamuni armongoh, má ák parai si di ngoromin, “Gam lákám be suri gama namnam i tilik longsit si

---

19:11: Sak 96:13; Ais 11:4; Apa 1:5, 6:2   **19:12:** Dan 10:6; Apa 1:14, 2:17   **19:13:** Ais 63:1-3; Ioa 1:1, 14   **19:15:** Sak 2:9; Apa 1:16, 14:20   **19:16:** Apa 17:14   **19:17:** Ese 39:17-20

Káláu! ¹⁸ Gam lákám suri gama ani pinsán tan buli minái, pinsán rung di kálámul pakta tungu ngorer i tan kabisit má bos pakpakta káián tan tám arup má tan tám arup sang mul. Má gama ani pinsán tan hos mái rung di lu kis on, má pinsán tan matananu no ngorer i rung di kis án toptop mái rung di láuláuwan, tan pakpakta má tan gengen mul!”

¹⁹ Má namur iau mákái rokoi má tan kabisit tili naul bim dikte hut talum tiklik mai kándi tan tám arup suri da arup mam koner a kis i hos má mai kán tan tám arup. ²⁰ Má dik turpasi arup ngorer. Má namur ái koner si Mesaia er a kis i hos, ái a tolai rokoi má a tolai mul i angagur án tám worwor tus, ái koner a lu longoi tan akiláng tungu, má ngorer ákte agur pasi tan kálámul er dik lu lotu uri narsán tantanián rokoi mái rung dikte oboi kán akiláng iatung i kápán páplun i di. Ái Mesaia a tola diar ngorer má kápate up bing diar. A buswa diar uri dan taliu án kámnah, má kámnah erei a lala málmálas má a tuan sangin. ²¹ Má kándiar tan tám arup ái rugar er, a sá bing di á tilik is a so tili ngudun ái koner a kis i hos. Io, dik mat ngorer, má namur tan man di han má dik ani tan pinsán buli er má dik mas tigán te páplun buli iatung.

20

Kesi arip á bet

¹ Má namur iau mákái kesi angelo a hut sosih tilami naul bát, má angelo erei a top i ki uri

pasbat i mátsálán tinkas án kamkabat, má a top mul i kesi sen a taun. ²⁻³ Má angelo erei a tolai áram, ái ái koner si kanih til hirá, má di utngi mul mam Taba Lokon má mam Satan. Angelo a tola Satan ngorer máng kabat páptai mai sen, má namur angelo a buswai uradi tinkas án kamkabat mák batbat i mátán sál mák atam kári sang suri na mák pasbat. Ái Satan na lu kis iatung arwat mai kesi arip á bet, má i arliwán pákánbung erei kápate arwat ngo na agurái tan mát on á naul matmatngan pokon ngoro til tungu. Má namur, ngo ákte rah mái tan bet erei, má na so alari malar er suri na kálík lu himhim mul i án mudán pákánbung sár.

⁴ Má namur iau mákái marán nián kiskis án kabisit. Má iau mákái mul i tanián i di ái rung di mat kabin di muswan uri lain arbin sur Iesu má uri pinpidan si Káláu. Ái rung er kápdite lotu uri narsán rokoí ngo uri tantanián, má kápdite oboi mul i kán akiláng iatung i ar di ngo lim di. Ái rung erei dikte liu kaleng má dik sukis i tan nián kabisit er, kabin ái Káláu a tari nokwan si di suri da kis iatung má dák lu nagogon má kátlán, má ngorer ding kis án nagogon tiklik mam Karisito arwat mai kesi arip á bet. ⁵ Má táit minái di utngi mai mulán aptur kaleng alari minat. Má tan lite kálámul sang dikte mat, kápte be di liu kaleng. Namur ngo na rah mái kesi arip á bet er, ki da liu kaleng sang. ⁶ Mái rung erei di aptur i pákánbung án mulán aptur kaleng alari minat, di tuan kuluk pala sang má di sang á matananu si

20:2-3: Tgk 3:1; Apa 12:9
13:17

20:4: Dan 7:9, 22, 27; 1Ko 6:2; Apa

20:6: Apa 1:6

Káláu. Kápdate áslai áruán minat mul má kápdate sák i kámnah tili dan taliu. Da lu kis án tám osmapak káián ái Káláu má káián ái Karisito, má da lu kátlán tiklik mam Karisito arwat mai kesi arip á bet.

Aarahrahi arup mam Satan

⁷ Má namur ngo ákte rah má i kesi arip á bet erei, ái Káláu na pálás pala Satan alari kán kamkabat, ⁸ mái Satan na lu han suri na agur pasi tan mát no on á naul matmatngan pokon ngorer i Gok mái Magok. Ái Satan na han má nák long pas talum di suri da arup. Má mámát i di na lala marán sang arwat mai pirán kon a kis er i lol kon má kápte kes a arwat suri na wásái. ⁹ Má tan mát er da han arkaliut uri tan kuir on á naul bim, má da han tur kauli bimán rum er ái Káláu a lala bop i bál on má di lu kis ái i kán matananu. Di han ngorer ngo da long sáksáknai, ái sár ái Káláu a tarwa palai kámnah tilami bát má áng konmi tan mát er má dik sák no. ¹⁰ Má namur, ái Káláu a tola Satan má ák buswai uri dan taliu án kámnah a lala málmálas má a tuan sangin, er diar kis ái á rokoí má angagur án tám worwor tus. Má ditula ekesi kis áklis má iatung i pokon er, má ditula lu áslai rangrangas áklis i bosbos pákán nas má bosbos pákán libung kápnate rah.

Aarahrahi nagogon

¹¹ Má namur iau mákái tilik lala nián kiskis án kabisit a bal, mái Káláu a kis on. Má iau mákái naul bát má naul bim diar aptur má diará bokoh

---

20:8: Ese 38:2, 9, 15-16
Apa 19:20, 21:8

20:9: 2Ka 1:10

20:10: Sak 11:6;

pas tili narsán ái Káláu má kápte kes a mák diar mul. ¹² Má iau mákái tan minatin kálámul sang, rung di pakta má tan kálámul di gengen mul, má dik sámTUR iatung i mátán táil i nián kabisit. Má marán buk iatung mul dikte sir páptai á tan táit on er matananu dikte longoi. Di párki tan buk er, má kesi buk mul di párki, wa buk án liu sang. Má tan minatin kálámul erei di sámTUR i nagogon iatung, mái Káláu a nagogon i di suri tan táit dikte longoi er di sir páptai i tan buk. ¹³ Má namur tan kálámul dikte mat má ding kis be i tarang án minat, di no di aptur. Lontas a káika palai tan minatin kálámul di kis ái. Mái rung dikte mat di bopbop i bim, di mul di aptur. Má tan minat no di han sámTUR i nagogon suri tan táit dikte tubán longoi. ¹⁴ Má namur ái Káláu a long pasi minat sang má a long pasi mul i tarang án minat, má ák buswai aru táit er uri dan taliu án kámnah. Dan taliu án kámnah, ái sang á áruán minat. ¹⁵ Mái sinih ngisán kápate kis i buk án liu, ái mul di buswai uri dan taliu án kámnah.

21

Hutngin naul bát má hutngin naul bim

¹ Má namur iau mákái hutngin naul bát má hutngin naul bim. Mulán naul bát má naul bim ákte bokoh, má lontas ákte liur pas mul. ² Má iau mákái bimán rum er a pilpil, hutngin Ierusalem sang, má a sosih tilami bát sang i narsán ái Káláu

---

20:12: Dan 7:9-10; Mat 25:31-46; Apo 17:31; 2Ko 5:10; Apa 13:8

20:13: Rom 2:6; 1Pe 1:17; Apa 2:23, 22:12   **21:1:** Ais 65:17; 2Pe 3:13   **21:2:** Ais 52:1, 61:10; Eba 11:16, 12:22; Apa 3:12

ngorer i tahlík ákte mermer má eran suri banai kán hutngin pup diara kila. ³ Iau mákái ngorer má iak longrai lala kaungán kes a worwor tilami nián kabisit má a parai ngoromin,

“Turpasi onin ái Káláu na mon sang á nián i katbán matananu má na lu kis tiklik mam di. Má di da matananu káián, má ái sang na kándi Káláu. ⁴ Má luiir mát di á matananu er, ái Káláu na salus pala noi. Torahin táit ákte rah má ákte bokoh, má ngorer kápdate tang ngo sum ngo áslai rangrang mul, má matananu káp da tini mat.”

⁵ Mái koner a sukis i nián kabisit a parai ngo, “Inái iau ahutngin pasi tan táit no dik hutngin má!” Má a parai mul singing ngo, “Una sir páptai worwor minái iakte parai, kabin pinpidan minái a támin má a arwat suri matananu da ruruna on.”

⁶ Má a parai ngo,

“Ákte rah má! Á iau á tangkabin má á iau á arahrahi! Má ái rung er di sák suri dan, á iau ina tabar bia i di mai dan tili mátán upup án liu má dák ngin til on. ⁷ Ái rung di sorsorliu i pákánbung án arup, á iau ina tari tan táit erei uri kándi arsupan, má ina Káláu kándi, má di da rang natung má da matananu kaiak sang. ⁸ Mái sár rung erei di lu longoi tan sápkín tatalen, di sang da áslai rangrangas on á dan taliu án kámnah a lala málmálas má a tuan sangin. Di ái rung er di lu longoi tan tatalen ngoromin:

21:3: Him 26:11-12; Ese 37:27; Skr 2:10; 2Ko 6:16   **21:4:** Ais 35:10, 65:19; Apa 7:17   **21:5:** 2Ko 5:17   **21:6:** Ais 55:1; Ier 2:13; Ioa 7:37; Apa 1:8, 17, 22:17   **21:7:** 2Sa 7:14; 1Pu 17:13; Sak 89:26-27   **21:8:** Mat 25:41; Apa 20:15, 22:15

rung kápdite mangan,
 mái rung di su bah di uri Iesu,
 mái rung di teleh uri sápkín sál,
 má tan tám up bing kálámul,
 mái rung di lu araturán sáksák,
 má tan tám wah,
 mái rung di lotu uri angagur án káláu,
 má tan tám angagur mul.

Da áslai rangrangas i dan taliu án kámnah, pokon erei di utngi mai áruán minat.”

Hutngin Ierusalem

⁹ Má namur kesi angelo a hut i narsang suri long pas iau. Angelo erei ái á kes til di á ahit á angelo di top i ahit á kuro a káng mai ahit á arabilbiling suri arahi kán togor ái Káláu. Angelo er a hut singing mák parai ngoromin, “Lákám be. Ina para tari singim á kalik átlái na kila pasi ái Sipsip.” ¹⁰ Má Tanián ái Káláu a top i iau, má ngorer angelo erei a kip iau uralami sang i iátin tilik lala pungpung. Má iatung a para tari singing á bimán rum er a pilpil, wa Ierusalem sang, a sosih tilami bát i narsán ái Káláu, ¹¹ má bimán rum er a talas má a pilpilpil mai talsán minmáir i Káláu. A tuan kuluk má a tuan alal. A pilpilpil ngoro hat a lala mátán má ngoro galas a tuan talas arwat suri da mákmák utliu. ¹²⁻¹³ Bimán rum er dikte bat kauli mai tilik bat a pakta má a dol urami iát, má sángul mai aru á mátán sál on. Atul á mátán sál a kis tilanang i mátán taubar, má atul ditul kis tili mátán támhushus, má atul á mátán sál ditul kis tili mátán matalames, má

21:10: Ese 40:2   **21:11:** Ais 60:1-2, 19   **21:12-13:** Ese 48:30-35

atul sang ditul kis tili mátán lábur. Má sángul mai aru á angelo di mákmák kári tan mátán sál er. Má iatung i tan mátán sál dikte le páptai ngisán sángul mai aru á mát si Israel. A ngoromin: keskeskesá mátán sál, kesá angelo a tur suri mákmák kári, má kesi ngisán mát mul iatung on. ¹⁴ Má sángul mai aru á tilik hat a kábutkis on á bat er a bat kauli bimán rum, má on á tan hat erei dikte siri ngisán sángul mai aru á apostolo káián Sipsip, ngorer i kesi ngisán apostolo i keskeskesá hat.

¹⁵ Má angelo erei ákte kip iau, a top i buk án láklák gol uri toh pasi táit. Má buk er a uri toh pasi dol káián bimán rum erei má tan mátán sál má bat er a bat kauli mul. ¹⁶ Má angelo a top i buk mák toh pasi dol káián bimán rum. Bimán rum erei kesi balsán a arwat mai aru i arip mai aru i mar á kilomita (2200), má ahat á balsán no a tu arwat sár. Má kán dol urami iát a ngorer mul, aru i arip mai aru i mar á kilomita (2200) tiladi pálkibán bimán rum urami iátin sang. ¹⁷ Má bat a arwat mai kesi mar mai ahat i sángul mai ahat á mitá (144). Matngan tohtohpas erei angelo a mur on er ákte toh pasi bimán rum mai, a artálár mai ngorer kálámul sár a lu longoi.

¹⁸ Má bat er dikte longoi mai matngan hat di utngi mai diaspa, má hat er a lala mátán má a tuan talas. Má bimán rum dikte longoi mai gol sang, má gol erei a tuan pilpil taladeng má a ngorer i galas a talas dik lu mákmák utliu on. ¹⁹ Má sángul mai aru á hat er a kábutkis i bat, dikte merei mai toltolom hat a taba mátán i di.

Kono mulán hat er a kábutkis a diaspa sang; má áruán hat sapaia, a mákráu ngoro armongoh; má átuil hat a bal má di utngi mai agat. Atatin hat a kábutkis, a emeral er a mákráu ngoro pákán kubau; ²⁰ má álimán hat onik, koner a sirsirsir mai a mirik má a bal; má awon mai, a mirik má di utngi ngo karnelián. Má hat a kábutkis er ahit, kirisolait a maksin; má kono awal beril, a mákráu ngorer i ur; má asiu mai á hat topas, matngan er a maksin. Hat er sángul kirisopras, a mákráu ngoro wán tawan; má kes mul á hat er sángul mai kes mai, iasin er a mákráu ngoro lontas; má arahrahi hat a kábutkis, a kás má di utngi ngo amatis. Tan hat no minái a lala mátán i di, má di tuan kuluk má di tuan alal, má dikte oboi suri áng kábutkis suri bat kauli bimán rum erei. ²¹ Má sángul mai aru á mátán sál er, wa sángul mai aru sang á mátán kelel, dikte longoi keskeskesi mátán sál mai kesi kepwen mátán kelel sár. Má sál i bimán rum er dikte longoi mai gol di mákmák utliu on ngorer i galas.

²² Má iatung i bimán rum, kápte kesi rumán osmapak iau mákái kabin ái Káláu Konom, Tám Rakrakai Sorsorliu, mái Sipsip, diar sang á rumán osmapak on á bimán rum er. ²³ Má nas kápte kán te talar suri na atalsai bimán rum er, má kalang mul ngoi, kabin minmáir i Káláu ái á talas ur on, mái Sipsip ái á lam uri atalsai. ²⁴ Matananu no on á naul matmatngan pokon da lu kis i talas a talápár tili bimán rum er, má tan kabisit tili naul bim da lu kipi kándi tan minsik ur on. ²⁵ Tan

---

21:23: Ais 60:19-20; Apa 22:5

21:24: Ais 60:3, 5

21:25: Ais 60:11

mátán sál i bimán rum na pasbat pagas ekes pala, má kápdate lu batbat on kabin kápnate lu libung má mul, na ekesi talas pagas sár. ²⁶ Má matananu no da lu kipi kándi tan omobop urami bimán rum er má da lu inngasi kándi rumrum iatung. ²⁷ Má tan táit a dur uri mátán ái Káláu, kápnate kusak iatung. Má tan kálámul di lu longoi sápkín tatalen mái rung di lu angagur, kápdate kusak mul. Á di masik sár ái rung ngis di a kis i buk án liu káián Sipsip, di sang da kusak on á bimán rum er.

22

Dan án liu

¹ Má namur angelo a para tari singing á dan án liu a tuan talas má a kalang kalang. Má dan án liu er a sal tili nián kabisit si Káláu kándiar ái Sipsip, ² má a sal uratung i katbán sál i bimán rum erei. Má iatung i aru balsán dan no, kábau án liu a kopkom. Má kábau erei a u i bosbos kalang no, sángul mai aru á pákán i kesi bet sár. Má pákán kábau er uri araliu, má matananu tili bos mát no di lu sapki pákán uri asengsegeng pas di. ³ Má tan táit no ái Káláu ákte wás palai, kápate kis i bimán rum erei. Má nián kabisit si Káláu kándiar ái Sipsip na iatung i bimán rum er. Má kán tan toptop ái Káláu, ái rung no di lu kis iatung, kándi talar suri da tungai lotu uri narsán. ⁴ Da lu mákmák arsuar mam Káláu, má ngisán sang ái Káláu na sir páptai iatung i páspásán ar di.

21:27: Ais 52:1; Ese 44:9; 1Ko 6:9-10   **22:1:** Ese 47:1   **22:2:** Tgk 2:9; Ese 47:12; Ioe 3:18; Skr 14:8   **22:4:** Mat 5:8; Apa 3:12

⁵ Libung na bokoh má kápnate mon mul á kuron. Má ngorer kápnate nas mul má kápnate mon i te lam, kabin ái Káláu Konom na kándi talas sang. Mái rung er da lu kis án kabisit áklis kápnate rah.

Ái Iesu na hut melek

⁶ Má angelo a parai singing ngoromin, “Pinpidan minái a támin má a arwat suri gama ruruna on. Mái Káláu Konom, koner a lu tarwai Tanián suri tángni tan tám worwor tus, ái sang ákte dos pala iau á kán angelo suri ina para tari singin kán tan tám toptop á tan táit a páput na tapam hut.”

⁷ A parai ngorer á angelo erei, má namur iak longra Iesu a parai ngoromin, “Mákái! Páput má ina hut! Mái rung di lu longra pasi tan pinpidan án worwor taru on á buk minái má dik lu taram on, di tuan kuluk pala!”

⁸ Á iau sang ái Ioanes iau longrai tan táit minái má iak mákái mul. Má ngo ákte rah má, ki iak pur dirtapul i narsán keken angelo er a inngasi tan táit minái singing. Iak dirtapul má ngo ina lotu uri narsán, ⁹ mái sár angelo a parai singing ngo, “Koion á ngorer! Wa iau turam sár. Á iáu mái rang tuam er tan tám worwor tus mái rung no er di lu taram i pinpidan on á buk minái, wa git no git toptop sár si Káláu. Ái Káláu sár, ái ái koner una lotu uri narsán!” ¹⁰ Má a parai mul singing ngo, “Koion una punmai pinpidan án worwor taru on á buk minái. Kápte ngo pidik, na tur talas i mátán matanano, kabin ákte páput má pákánbung suri na hut i tan táit tili buk

22:5: Dan 7:18, 27; Apa 5:10, 20:6, 21:23, 25   **22:6:** Apa 1:1

22:7: Apa 1:3   **22:8:** Apa 19:10

min. ¹¹ Má ngorer sinih a tám long sápkín onin, kápate arwat á pákánbung suri na tapriu alari tan sápkín er ákte longoi. Na tungai longoi sápkín má kápnate tám nokwan. Máí sinih a mur i durwán tatalen, na tunga longoi ngorer sang. Máí sár áí koner a tám nokwan onin, na sopasun lain ninsin a lu longoi. Máí sinih a mur i tatalen a pilpil, na sopasun mai tatalen ngorer mul.”

¹² Máí Iesu a worwor mul mák parai ngo, “Mákái! Páput má ina hut! Má ina hut mai arsupan suri ina tari singin keskeskesá kálámul na arwat mai ninsin sang. ¹³ Á iau á mulán má á iau á áwáwatin, á iau á tangkabin má á iau á arahrahi!”

¹⁴ Di tuan kuluk pala áí rung dikte gorsai lusán i di ák pilpil, má ngorer a mon i kándi nokwan suri da kusak i mátán sál urami bimán rum má da ani wán kábau án liu. ¹⁵ Máí sár ada i karpala i bimán rum, rung dikte teleh uri sápkín sál di lu kis áí, kápate arwat ngo da kusak. Má di kis tiklik mai tan tám wah, máí rung di lu araturán sáksák, máí rung di lu up bing kálámul, máí rung mul di lu lotu uri narsán angagur án káláu, máí rung di lu angagur i bosbos bung no. Di no di lu kis ada i karpala sang má kápte di kusak urami bimán rum erei.

¹⁶ Máí Iesu a bali worwor má a parai singing ngo, “Á iau áí Iesu iakte dos palai kak angelo suri na han para talsai tan táit minái si gam á tan tám

---

22:11: Dan 12:10   **22:12:** Ais 40:10; Ier 17:10; Apa 2:23

22:13: Ais 44:6; Apa 1:8, 17, 21:6   **22:14:** Tgk 2:9, 3:22   **22:16:** Lál 24:17; Ais 11:1, 10; Rom 1:3; Apa 2:28, 5:5

ruruna. Á iau iau sumlahin ái Dewit má iau tili kán mát sang, má á iau á mátál án arasa.”

¹⁷ Tanián ái Káláu a parai ngo, “Lákám!” Má kalik átlái er na kila a parai ngo, “Lákám!” Má di no di longrai pinpidan minái da parai ngo, “Lákám!” Ái sinih er a sák suri dan, na lákám má nák ngin i dan án liu má kápnate huli. Dan erei ái á artabar uri narsán sang, na tu ngin bia on.

Aarahrahi akeng má arahrahi oror

¹⁸ Á iau ái Ioanes iau akeng i gam er gam longrai worwor taru tili buk minái má iak parai ngoromin. Ngo tekes tili gam na paptauni worwor minái mai kán worwor sang uri turán, ái Káláu na sopasun mul i kán rangrangas namur! Na paptauni mul mai tan arabilbiling tili buk minái. ¹⁹ Má ngo tekes tili gam na long palai te kuir tili worwor taru minái, ái Káláu na long palai mul til on á tan lain arasosah ákte para páksi i buk minái ngo ur káián. Na long palai kálámul erei suri kápte na namnam i kábau án liu, má kápte na lu kis mul i bimán rum er a pilpil, wa hutngin Ierusalem sang.

²⁰ Ái koner a para talsai tan táit min, ái a parai ngoromin mul ngo, “Áá, támin, páput má ina hut!”

Má, a kuluk. Konom Iesu, una lákám má!

²¹ Ái Konom Iesu na asosah i gam no á matananu si Káláu mai kán tilik artangan! A támin.

Hutngin kamkabat si Káláu
The New Testament in the Sursurunga Language of
Papua New Guinea
Nupela Testamen long tokples Sursurunga long
Niugini

copyright © 2009 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Sursurunga

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Copyright Information

© 2009, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

Printed book ISBN 0727222139

The New Testament

in Sursurunga

© 2009, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2017-09-09

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Nov 2022 from source files dated 22 Nov 2019

59d51359-0c11-5334-a2e7-0e40b5a3442f